

Maija Helaakoski

PEREHDYTYSKANSIO KOULUKURAATTOREILLE

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus
huhtikuu 2025**

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika huhtikuu 2025	Tekijä/tekijät Maija Helaakoski
Koulutus Sosiaalialan koulutus		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi Perehdytyskansio koulukuraattoreille		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski		Sivumäärä 31 + 13
Työelämäohjaaja Elina Linna		
<p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli koota Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen eli Pohteen Rannikko B-alueen kuraattoreille perehdytyskansio. Perehdytyskansion tarve tuli suoraan työelämästä eli koulukuraattoreilta. Toiminnallisen opinnäytetyöni tuotoksen tarkoituksena oli luoda konkreettinen ja selkeä kansio työhön perehdyttämisen tueksi. Opinnäytetyöni teoreettisessa viitekehyksessä kerron hyvinvointialueesta, koulukuraattorin työstä sekä perehdyttämisestä teorialuetta hyödyntäen.</p> <p>Opinnäytetyöni toteutin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka tuotoksena syntyi perehdytyskansio. Kansio on suunnattu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen eli Pohteen Rannikko B -alueen kuraattoreille, kuraattorityötänsä aloitteleville, sijaisille sekä mahdollisille opiskelijoille. Perehdytyskansio myös osaltaan kehittää koulukuraattoreiden perehdytysprosessia.</p>		
Asiasanat Hyvinvointialue, koulukuraattori, koulun sosiaalityö, opiskeluhoito, perehdytyskansio		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date huhtikuu 2025	Author Maija Helaakoski
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis Orientation folder for school curators		
Centria supervisor Leena Raudaskoski	Pages 31 + 13	
Instructor representing commissioning institution or company Elina Linna		
<p>The purpose of my thesis was to compile an induction folder for the school counselors of the wellbeing services county of North Ostrobothnia, i.e. the Pohde Rannikko B area. The need for the orientation folder came directly from the working life, namely from school counselors. The purpose of my functional thesis project was to create a concrete and clear folder to support the onboarding process. In the theoretical framework of my thesis, I describe the welfare area, the work of a school counselor, and orientation by utilizing theoretical knowledge.</p> <p>I did this thesis as a functional thesis, resulting in the creation of an orientation folder. The folder is aimed at the school curators of the Coastal B area of the North Ostrobothnia welfare region, and for those starting their curatorial work, substitutes, and potential students. The orientation folder also partly develops the orientation process for school counselors.</p>		
Key words Welfare area, school curator, school social work, study care, orientation folder		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Hyvinvointialue

Suomi jaettiin 21 hyvinvointialueeseen, joiden toiminta astui voimaan vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä. Hyvinvointialue vastaa siis opiskeluhoollon järjestämisestä yhdessä opetuksen järjestäjän kanssa.

Koulukuraattori

Koulukuraattorit ovat kouluissa ja oppilaitoksissa, esi- ja perusopetuksesta toisen asteen opintoihin, toimivia sosiaalialan asiantuntijoita, jotka tekevät koulun sosiaalityötä. Koulukuraattori työskentelee opiskeluhoollissa. Käytän opinnäytetyössäni koulukuraattorista myös termiä kuraattori.

Opiskeluhoolto

Opiskeluhoolto on lapsen, nuoren, oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä näiden kaikkien edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Lapsen edun ensisijaisuus ja hyvinvoinnin edistäminen ohjaavat opiskeluhoollotyötä. (OPH 2025.) Opiskeluhoollon tärkeimpänä tavoitteena on siis oppilaan ja opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Jokaisella esi- ja perusopetuksessa olevalla oppilaalla sekä lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus opiskeluhooltoon (STM, Opiskeluhoollopalvelut). Opiskeluhoollon pääpaino on ennaltaehkäisevässä opiskeluhoollissa eli yhteisöllisessä opiskeluhoollissa yksilöllistä opiskeluhoollotyötä unohtamatta.

Perehdytyskansio

Käytän opinnäytetyössäni perehdytyskansioista myös termiä kansio.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	3
3 OPISKELUHUOLTO	4
3.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito	6
3.2 Yksilökohtainen opiskeluhoito.....	6
3.3 Koulukuraattori koulun sosiaalityön asiantuntijana.....	7
3.4 Moniammatillinen yhteistyö.....	10
3.5 Terapiat etulinjaan –toimintamalli	11
3.6 Systeminen työote	11
3.7 Yhteisövaikuttavuusmalli	13
4 HYVINVOINTIALUEISTA	14
5 TYÖHÖN PEREHDYTTÄMINEN	16
5.1 Tavoitteet perehdytyksessä	16
5.2 Toimiva ja onnistunut perehdytysprosessi	17
5.3 Perehdytyskansio.....	17
6 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSIKUVAUS.....	19
6.1 Kehittämistyönä toiminnallinen opinnäytetyö	19
6.2 Suunnittelu.....	20
6.3 Tiedon hankinta	21
6.4 Perehdytyskansion koonti	22
6.5 Perehdytyskansion kokeilu.....	23
6.6 Palaute kansiosta.....	24
7 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA	25
8 POHDINTA JA ARVIOINTI	26
LÄHTEET	30
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Opiskeluhoillon kokonaisuus (OPH 2025)	5

1 JOHDANTO

Olen tehnyt koulukuraattorin viransijaisuutta noin kahden vuoden ajan. Sijaisuuteni aikana aloittivat myös hyvinvointialueet. Muutoksen myötä koulukuraattorit siirtyivät kuntien ja kuntayhtymien sivistustoimelta hyvinvointialueiden alaisuuteen vuoden 2023 alusta alkaen. Alue, jossa teen tälläkin hetkellä koulukuraattorin viransijaisuutta, kuuluu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueeseen eli Pohteen ja vielä tarkennettuna Rannikko B:hen. Tähän alueeseen kuuluvat Kalajoki, Pyhäjoki sekä Merijärvi.

Koulukuraattoreiden siirtyessä hyvinvointialueiden alaisuuteen vuoden 2023 alkaen toi se myös alueemme eli Pohteen Rannikko B -alueen kuraattoreille muutoksia työkentälle: Kalajoki, Pyhäjoki ja Merijärvi siirtyivät saman hyvinvointialueen alaisuuteen. Aikaisempaa yhteistyötä kuraattoreiden työssä ei ole ollut Pyhäjoelta Kalajoelle tai Merijärvelle. Tämä toi mukanaan myös uusia kollegoita kuraattorityöhön.

Opinnäytetyöni toteutui toiminnallisena opinnäytetyönä ja kehittämistyönä, jonka tuotoksena syntyi perehdytyskansio Rannikko B -alueen kuraattoreille. Koulukuraattorin työn moninaisuus sekä haastavuus ovat viransijaisuuteni aikana avautuneet minulle työtä tehdessä. Tarve koulukuraattoreiden perehdytyskansioon tuli suoraan työelämästä. Muiden alueen kuraattoreiden kanssa keskustellessa nousi esille, ettei perehdytyskansiota tämän alueen kuraattoreille ja kuraattorityöstä tai kuraattorityöhön ole. Paljon muutoksia kuraattorityöhön on myös osaltaan tuonut hyvinvointialueille siirtyminen. Perehdytyskansion kokoamiselle syntyi innostus siis suoraan työkentältä. Tavoitteena oli luoda käytännöllinen ja konkreettinen kansio koulukuraattoreiden perehdyttämistä varten, joka toimisi niin uusien työntekijöiden työhön perehdyttämisen välineenä kuin työtään tekevien muistilistana ja siihen tarvittaessa voisi palata.

Koulukuraattorin viransijaisuutta tehdessäni sekä sen myötä tullut omakohtainen kokemukseni kuraattorityöstä toimivat myös motivoivana tekijänä perehdytyskansion luomiselle. Suoranaista koulutusta erityisesti kuraattorityöhön ei ole vaan useimmiten työkokemus tulee esimerkiksi työharjoittelun tai työelämän myötä. Perehdytyskansio myös tältä osin kehittää Rannikko B-alueen koulukuraattoritoi-

minnan kuraattoreiden työhön perehdyttämistä. Tarvittavat tutkimusluvut toiminnalliselle opinnäytetyölle anoin Pohteen sosiaalialan opinnäytetöistä vastaavalta työntekijältä, jonka avulla perehdytyskansioprojekti pääsi alkuun.

Opinnäytetyössä tiedonlähteinä hyödynsin sosiaalialan kirjallisuutta, luotettavia verkkolähteitä sekä Rannikko B -alueella toimivien kuraattoreiden puolistrukturoitua haastattelua etenkin perehdytyskansion kokoamista varten. Keskustelimme koulukuraattorin työnkuvasta ja tämän tarkoituksena oli avata ymmärrystä kuraattorin moninaisesta työstä. Opinnäytetyön aiheen kohdensin Pohteen Rannikko B -alueen koulukuraattoritoimintaan ja sen myötä kyseisen alueen kuraattoreiden työnkuvaan sekä toimintaympäristöön, jottei opinnäytetyöstä tulisi liian laajaa eikä perehdytyskansion käyttäjäystävällisyys kärsisi.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyö toteutui toiminnallisena opinnäytetyönä ja kehittämistyönä, jonka tarkoituksena oli koota perehdytyskansio Rannikko B -alueen kuraattoreille: työtään aloitteleville sekä työtään tekeville kuraattoreille sekä mahdollisille sosiaalialan opiskelijoille. Perehdytyskansio on tarkoitus pitää sähköisessä muodossa, jotta se olisi helposti saatavilla ja tarpeen mukaan muokattavissa. Toiminnallinen opinnäytetyö sai alkunsa opintojeni aikana olleesta tutkimuksellisen kehittämisen opintojaksosta vuoden 2023 lopussa. Tällä kyseisellä opintojaksolla työstin kyselylomakkeen, jota hyödynsin avoimen haastattelun toteuttamisessa alueen kuraattoreille selvittäessäni heidän mielteitään perehdytyskansioista: mitä asioita kansioon tulisi koota (LIITE 1). Perehdytyskansion tavoitteena oli luoda käytännönläheinen ja nykyistä sekä uutta työntekijää tai sosiaalialan opiskelijaa palveleva kokonaisuus, joka helpottaisi muun muassa työhön perehdyttämistä sekä koulukuraattorin työnkuvan sisäistämistä.

Tavoitteenani opinnäytetyön tekemisessä oli tuottaa konkreettinen, kuraattorintyöhön perehdyttämistä tukeva perehdytyskansio (LIITE 2), joka auttaisi niin alueen nykyisiä kuin tuleviakin kuraattoreita käytännön työssä ja myös sosiaalialan opiskelijoita kuraattorintyöhön perehdyttämisessä. Perehdytyskansion tavoitteena on parantaa uusien työntekijöiden perehtymistä omiin työtehtäviin ja koulukuraattorin työnkuvaan, mutta olla myös jonkinlaisena muistilistana jo työtään tekeville kuraattoreille. Opinnäytetyö oli työelämälähtöinen ja tätä kautta vastasi siis työelämän tarpeisiin. Tarkoituksena kansion tekemisellä oli kehittää Pohteen Rannikko B -alueen kuraattoreiden perehdytysprosessia. Perehdytyskansiossa laadullisiksi kriteereiksi nousivat ytimekkyys, konkreettisuus sekä käytännönläheisyys ja käyttäjäystävällisyys.

Toiminnallinen opinnäytetyö yleensä vastaa johonkin ammatillisesta käytännöstä tunnistettuun tarpeeseen. Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimusperustaista sekä ammattikäytännöistä lähtevää kehittämistoimintaa. (Vilka 2021, 32.) Opinnäytetyöni tuotoksena kehittyi perehdytyskansio Rannikko B -alueen koulukuraattoritoiminnasta ilmenneeseen tarpeeseen.

3 OPISKELUHUOLTO

Opiskeluhoolto on lapsen, nuoren, oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä näiden kaikkien edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Lapsen edun ensisijaisuus ja hyvinvoinnin edistäminen ohjaavat opiskeluhooltotyötä. (OPH 2025.) Opiskeluhoollon yhtenä tehtävänä on siis oppilaan ja opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Jokaisella esi- ja perusopetuksessa olevalla oppilaalla sekä lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus opiskeluhooltoon (STM, Opiskeluhooltopalvelut). Opiskeluhoollon pääpaino on ennaltaehkäisevässä eli yhteisöllisessä opiskeluhoollossa, joka koskettaa koko koulu- ja oppilaitosyhteisöä.

Opiskeluhoollon tavoitteena on edistää sekä oppilaiden ja opiskelijoiden, mutta myös koko koulu- tai opiskeluyhteisön sekä -ympäristön hyvinvointia, heidän osallisuuttaan ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tavoite on turvata varhainen yksilökohtainen tuki sitä tarvitseville. (THL 2024a.) Ehkäisevän opiskeluhoollon tavoitteena on tarttua haasteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ennen tilanteiden eskaloitumista.

Koulujen ja oppilaitosten opiskeluhoollosta vastaavat opetustoimi eli koulutuksen järjestäjä yhdessä sosiaali- ja terveystoimen (hyvinvointialue) kanssa suunnitelmallisena monialaisena yhteistyönä. Tätä toteutetaan yhdessä oppilaiden ja opiskelijoiden, huoltajien sekä tarvittaessa mahdollisten muiden yhteistyötahojen kanssa. (THL 2024a.) Koulutuksen järjestäjä vastaa opetussuunnitelman mukaisesta opiskeluhooltosuunnitelman toteutumisesta sekä opiskeluhooltopalveluiden tiedottamisesta koteihin ja oppilaille. Koulun tai oppilaitoksen henkilökunnan tulee myös tarvittaessa ohjata oppilas tai opiskelija opiskeluhooltopalveluihin. Opiskeluhoolto on maksutonta. (STM, Opiskeluhooltopalvelut.)

Opiskeluhoollossa työskentelevät terveydenhoitajat, psykologit ja kuraattorit. Hyvinvointialue vastaa opiskeluhooltopalveluiden (koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen) järjestämisestä alueellaan riippumatta oppilaan tai opiskelijan kotipaikasta (STM, Opiskeluhooltopalvelut). Kuraattorityö on osa koulun ja oppilaitoksen opiskeluhooltoja. Kaikkea opiskeluhoollon työskentelyä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (30.12.2013/1287).

Opiskeluhoito jaetaan yhteisölliseen sekä yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon. Yläkäsitteenä toimii opiskeluhoito ja alakäsitteinä yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito. Opetushallitus (OPH 2025) on tehnyt opiskeluhoitosta kaavion (KUVIO 1), joka kuvaa opiskeluhoiton kokonaisuutta:

KUVIO1. Opiskeluhoiton kokonaisuus (OPH 2025).

Kouluissa ja oppilaitoksissa toimivat myös moniammatilliset ja oppilaitoskohtaiset opiskeluhoitoryhmät, jotka vastaavat yhdessä hyvinvointialueen työntekijöiden (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja) kanssa yhteisöllisen opiskeluhoiton suunnittelusta ja toteuttamisesta. Ryhmän kokoonpanosta, toimintatavoista ja tehtävistä päätetään paikallisella tasolla. Opiskeluhoitoryhmässä pohditaan muun muassa koulun ilmapiirin, kiusaamisen, oppilaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden sekä osallisuuden edistämisestä: kuinka yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan. Työskentelyyn osallistuu myös oppilaat ja opiskelijat sekä tarvittaessa huoltajat ja muut ulkopuoliset yhteistyökumppanit. (OPH 2025.)

Opiskeluhoitoryhmien kokoonpano saattaa vaihdella oppilaitoksen koon sekä henkilöresurssien mukaisesti. Opiskeluhoitoryhmään yleensä kuuluvat opiskeluhoiton työntekijät eli koulukuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja, rehtori, erityisopettaja ja mahdollisuuksien mukaan oppilaiden/opiskelijoiden sekä huoltajien edustaja. Opiskeluhoitoryhmät kokoontuvat lukuvuoden aikana muutaman kerran pohtimaan ja suunnittelemaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa.

3.1 Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on toimintakulttuuria ja erilaisia toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia, oppimista, sosiaalista vastuullisuutta, terveyttä, vuorovaikutusta sekä osallisuutta ja koko opiskeluympäristön turvallisuutta, esteettömyyttä ja terveellisyttä. Kaikki opiskeluhoollon toimijat toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhoolta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §4.) Yhteisöllisen opiskeluhoollon toiminta keskittyy siis oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen ja yhdenvertaisuuden sekä osallisuuden edistämiseen. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintaa voivat olla esimerkiksi päihdekasvatus, erilaisten toimintapäivien järjestäminen hyvinvointiin liittyvän teeman ympärille sekä kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen. Toimintaa suunnitellaan koulu- ja oppilaitoksissa ilmenneiden tarpeiden mukaisesti. Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö voi olla myös koko koulua koskeva tai luokkakohtaista työskentelyä erilaisten teemojen ympärillä kuten digiturvataidot tai luokan työrauha. Yhteisöllisen opiskeluhoollon sisältö siis vaihtelee koulu- ja oppilaitoskohtaisesti.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto kuuluu koko oppilaitosyhteisölle henkilökunnasta oppilaisiin ja opiskelijoihin sekä huoltajiin. Ensisijainen vastuu oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla, ja sitä toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Kaikkien oppilaitoksessa oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa työskentelevien ja myös opiskeluhooltopalveluista vastaavien viranomaisten sekä työntekijöiden tulee tehtävässään edistää jokaisen oppilaan ja opiskelijan sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, mutta myös oppilaitosten ja kotien välistä yhteistyötä. Opiskeluhooltotyön ensisijainen pääpaino on ennaltaehkäisevässä eli yhteisöllisessä opiskeluhoollossa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §4.) Kuraattoritoiminnassakin työskentelyn pääpaino on yhteisöllisessä opiskeluhoollossa.

3.2 Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolta sekä lisäksi opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettäviä sosiaali- ja terveystalvuuja erityisoppilaitoksissa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §5). Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon sisältyy myös monialainen asiantuntijaryhmä, joka kootaan tarpeen mukaan lapsen, oppilaan tai opiskelijan tueksi. Erityisoppilaitoksissa osa opiskeluhoollon kokonaisuutta ovat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja

terveyspalvelut. (OPH 2025.) Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito voi olla tarpeellista oppilaan ja opiskelijan tuen tarpeen selvittämisen kannalta sekä mahdollisten opiskeluhoollisten tukitoimien järjestämiseksi tapauskohtaisesti ja tilanteen mukaan koottavassa asiantuntijaryhmässä. Oppilas, opiskelija sekä huoltajat ovat vahvasti osa yksilökohtaista opiskeluhoitotyötä. (THL 2024a.)

Yksilöllinen opiskeluhoitotyö tulee järjestää ensisijaisesti lähipalveluna koulussa tai oppilaitoksessa. Yksilökohtainen opiskeluhoitotyö edellyttää oppilaan suostumusta sekä perustuu vapaaehtoisuuteen. Oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus kuraattori- tai psykologipalveluihin säädetyssä määräajassa: lapselle, nuorelle, oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä yhteydenotosta. Psykologi tai kuraattori arvioivat asian kiireellisyyden. (OPH 2025.) Kuraattoripalvelut ovat myös lakisääteistä palvelua ja niistä on säädetty oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (30.12.2013/1287, §7).

Koulukuraattorin tarjoamat yksilökohtaiset opiskeluhoollon palvelut suunnitellaan lapsen, nuoren, oppilaan ja opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Opiskeluhoollon yksilökohtaisilla kuraattoripalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla pyritään edistämään oppimista, hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Yhteistyötä tehdään niin oppilaan, opiskelijan kuin hänen perheensä ja mahdollisten muiden läheisten tai tukiverkoston kanssa. Kuraattori voi tarjota ohjausta ja tukea esimerkiksi erilaisiin perhetilanteisiin, vuorovaikutukseen tai sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä asioissa. (THL 2024a.) Tyypillisiä yksilöllisen opiskeluhoitotyön työskentelymuotoja ovat yksilökohtaiset oppilas- ja opiskelijatapaamiset sekä monialaiset yksilökohtaiset palaverit. Tapaamisten sisältö määräytyy oppilaan ja opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Kuraattorin tarjoamat yksilökohtaiset palvelut ovat vapaaehtoisia sekä luottamuksellisia.

3.3 Koulukuraattori koulun sosiaalityön asiantuntijana

*Miten puhua niin, että
muille herää halu kuulla.
Miten kuunnella niin,
että muille herää halu puhua.*

- William Isaacs -

Kouluissa ja erilaisissa oppilaitoksissa koulukuraattoritoimintaa on ollut jo vuosikymmeniä. Enemmän kuraattoripalveluihin alettiin kiinnittämään huomiota peruskouluun siirtymisen myötä 1970-luvulla.

Koulu yhteisöissä pidettiin tärkeänä oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen sekä myönteisten vuoro-vaikutussuhteiden kehittymisen tukemista peruskoulun tavoitteiden saavuttamisen lisäksi (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 362). Koulukuraattori toteuttaa työssään kouluilla ja oppilaitoksissa koulun sosiaalityötä pedagogisessa toimintaympäristössä. Kuraattori tukee ja edistää oppilaiden ja opiskelijoiden sekä koulu- ja oppilaitosyhteisöjen hyvinvointia sosiaalityön keinoin (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 364). Koulun sosiaalityö perustuu ammatilliseen ytimeen, sosiaalialan tavoitteisiin sekä arvoihin, joiden kehyksenä toimii lainsäädäntö. Koulun sosiaalityön kolme kulmakiveä ovat lainsäädäntö, sosiaalityön teoria sekä ammatillinen traditio. (Wallin 2011, 85–86.)

Lastensuojelulaissa ja -asetuksessa säädettiin koulukuraattoreista vasta vuonna 1990, mutta se ei kuitenkaan velvoittanut kuntia perustamaan kuraattorin virkoja. Vuonna 2003 lisättiin perusopetuslakiin (628/1998) oppilaiden oikeudesta opiskeluhooltoon ja opiskeluhoollon palveluihin eli koulukuraattori-, koulupsykologi-, kouluterveydenhoitaja- ja koululääkäripalvelut. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) toi mukanaan samat oikeudet opiskeluhooltoon sekä kuraattoripalveluihin niin perusopetuslaissa tarkoitettussa opetuksessa olevalle oppilaalle kuin myös toisen asteen opinnoissa olevalle opiskelijalle. Kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyivät lastensuojelulain alaisuudesta oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, 363.) Nykyään kuraattoripalveluiden tuottamisesta vastaavat hyvinvointialueet yhdessä opetuksen järjestäjien kanssa.

Koulukuraattori toteuttaa työssään myös ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan avun ja tuen tarjoamista riittävän varhaisessa vaiheessa, jolloin voidaan ehkäistä ongelmien ja haasteiden syntymistä tai pahenemista. Tärkeä työ ehkäisevässä lastensuojelussa on kouluilla, mutta myös neuvolalla ja päivähoitolla. Ennaltaehkäisevä lastensuojelu ei edellytä lastensuojeluasiakkuutta. (STM, Opiskeluhooltopalvelut.)

Kuraattorin kelpoisuusvaatimukset on määritelty laissa: oppilas- ja opiskeluhooltolain mukaan kuraattorityöhön tulee olla soveltuva sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §7). Lisäksi jokaisen koulun ja oppilaitoksen käytettävissä tulee olla vastaavan kuraattorin palvelut. Vastaavana kuraattorina voi työskennellä henkilö, joka on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272, §3). Rannikko B -alueella työskentelee yksi vastaava kuraattori, joka toimii koko Rannikon alueen (Rannikko A ja Rannikko B) vastaavana

kuraattorina. Vastaava kuraattori tarjoaa alueen kuraattoreille konsultatiivista tukea ja tarvittaessa konkreettista ammatillista tukea.

Koulukuraattorin työtä määrittelevät eri lait: oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, sosiaalihuoltolaki ja terveydenhuoltolaki. Muita kuraattorintyötä ohjaavia lakeja ovat muun muassa lukiolaki, laki ammatillisesta koulutuksesta, perusopetuslaki, lastensuojelulaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Lait luovat reunaehdot koulukuraattorin työlle. Sosiaalialalle ominaisesti myös kuraattorityötä ohjaa sosiaalialan ammattietiikka.

Opiskeluhoillon palvelut ovat lähellä opiskelijoita ja oppilaita. Tärkeää olisikin, että niin pienissä kuin suurissa asioissa tai haastavissa tilanteissa lapset ja nuoret löytäisivät turvallisen ammatillisen aikuiskontaktin tukemaan heitä askarruttavien asioiden käsittelyä. (Mäkelä 2019, 26–27.) Avunpyytäminen ja tuen hakeminen voi olla oppilaille haasteellista. Opiskeluhoillon työntekijöillä kuten muillakin koulun aikuisilla ammattirooliin kuuluu terve uteliaisuus ja kiinnostus lasten sekä nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja vaalimisesta. Vaitiolovelvollisuus sitoo myös opiskeluhoillon ammattilaisia, mikä osaltaan tukee luottamuksen rakentumista työntekijän ja asiakkaan välillä. (Mäkelä 2019, 28.) Lapset ja nuoret elävät herkkää aikaa muuttuvassa maailmassa ja rakentavat omaa identiteettiään kasvun myötä. Jotkin asiat saattavat tuntua haasteellisilta keskustelunaiheilta omien vanhempien tai kavereiden kanssa ja tällaisissa tilanteissa opiskeluhoillon työntekijöiden rooli voi olla ensiarvoisen tärkeä tukimuoto.

Rannikko B -alueella kevään 2023 aikana alueen kuraattorit osallistuivat Pohteen alueen koulukuraattoreiden työnkuvan kehittämiseen. Asian tiimoilta pidettiin muutama Teams-palaveri, joissa työnkuvasta keskusteltiin yhdessä Pohteen alueen vastaavien kuraattoreiden sekä kuraattoreiden kanssa. Tapaamisten tarkoituksena on ollut yhtenäistää koulukuraattorin työnkuvaa Pohteella paikkakunnasta ja oppilaitoksesta riippumatta. Työnkuva on laaja ja kuraattorilla saattaa olla usea koulu tai oppilaitos, jossa työskentelee. Jokaisessa koulussa vallitsee omanlaisensa toimintakulttuuri. Tämä vaatii työntekijältäkin mukautuvuutta ja joustavuutta. Ennen kaikkea koulukuraattorin työ on kohtaamistyötä lapsen ja nuoren sekä huoltajien kanssa. Kohtaamistyötä kuraattorityössä tapahtuu myös opettajien sekä muun henkilökunnan tai mahdollisten yhteistyötahojen kanssa. Monialaisuus ja verkostotyö ovat arkipäivää kuraattorityössä. Jokainen kohtaaminen on merkityksellinen ja tärkeä.

Kuraattorityön tulee olla myös läpinäkyvää. Asiakkaalle eli oppilaalle tai opiskelijalle kerrotaan kuraattorityöstä ja muun muassa kirjaamis- ja vaitiolovelvollisuudesta sekä pääpiirteittäin kuraattorityötä

säätelevistä laeista. Aito kohtaaminen, avoin ilmapiiri, läsnäolo ja kuuntelu ovat ensiarvoisen tärkeitä kuraattorin työssä. Nämä luovat pohjaa luottamuksen rakentumiselle.

3.4 Moniammatillinen yhteistyö

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö on yhä monitoimijaisempi ja tämä edellyttää jaettua asiantuntijuutta sekä tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Puhuttaessa moniammatillisesta yhteistyöstä ammattilaisten välillä käytetään usein rajapintojen käsitettä. Yhdyspinta-käsite on kuvaavampi tähän tilanteeseen: yhtymäkohdat, joissa yhteistyö on tarkoituksenmukaista eri toimijoiden välillä. Moniammatillisuutta usein tarkastellaan yhteistoiminnan, dialogisuuden, moniäänisyyden, yhteisen tiedonmuodostuksen ja diversiteetin käsittein. (Kekoni, Mönkkönen & Pehkonen 2019, 15–16.)

Erilaisten moniammatillisten ryhmien tehtävät ja osanottajat vaihtelevat sen mukaisesti, mikä on yhteisen työskentelyn kohteena. Moniammatillisuus voidaan nähdä erilaisten verkostojen yhteistoimintana, organisaation sisäisten tai ulkoisten yhteistyön muotoina tai viranomaisten keskinäisenä yhteistyönä. (Kekoni ym. 2019, 17.)

Moniammatillisessa yhteistyössä ei tule unohtaa asiakasta, hän on moniammatillisuuden keskiössä. Tämä on asiakastyön tärkein arvolähtökohta. Asiakaskeskeisyydellä ja asiakaslähtöisyydellä korostetaan asiakkaan yksilöllisyyttä, kunnioittamista sekä tarvetta tulla kuulluksi häntä koskettavissa asioissa. (Kekoni ym. 2019, 17.)

Kuraattorit toimivat työssään usein eri toimijoiden kanssa ja tekevät moniammatillista yhteistyötä niin koulun henkilökunnan kuin muidenkin tahojen kanssa. Moniammatillisuus on suuri osa koulukuraattorin työarkea. Erilaisia yhteistyötahoja ovat muun muassa nuorisotyö, lastensuojelu ja koulupoliisi. Kuraattori toimii eräänlaisena yhdyspintana ja linkkinä koulumaailmaan muiden tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Ensiarvoisen tärkeää on muistaa, että kuraattorityössä toteutuvan yhteistyön keskiössä on lapsi ja hänen perheensä.

3.5 Terapiat etulinjaan –toimintamalli

Pohde on kouluttanut etenkin tämän kevään aikana opiskeluhuollonkin työntekijöitä ja tätä myötä myös kuraattoreita Terapiat etulinjaan -toimintamallin mukaisesti. Kuraattoreita koskevia koulutuksia on ollut Omahoito-ohjelman koulutus. Terapiat etulinjaan -toimintamallin avulla tarjotaan konkreettisia ratkaisuja mielenterveyskriisin helpottamiseen ja se on systemaattinen tapa kehittää psykososiaalisten hoitojen prosessia. Toimintamallilla tähdätään siihen, että jokaisella etulinjassa työskentelevällä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisella on työkaluja asiakkaan mielenterveyden tukemiseksi. Sen avulla varmistetaan myös, että asiakas saa apua ja tukea nopeasti siitä riippumatta, mistä apua hakee. (Terapiat etulinjaan 2025.)

Terapiat etulinjaan -toimintamalli kuuluu lasten ja nuorten terapiatakuuseen. Tähän takuun piiriin kuuluvat siis perusterveydenhuollossa toteutettavat lyhytpsykoterapiat sekä perustason palveluihin soveltuvat määrämuotoiset lyhytinterventiot. Koulukuraattori työskentelee perustason palveluissa. Perustason palveluiden käyttöön soveltuvissa määrämuotoisissa lyhytinterventioissa hoitosuhteet ovat psykoterapiaa lyhyempiä ja ne on tarkoitettu lievempiin mielenterveyden haasteisiin ja oireisiin sekä niiden ehkäisyyn. Interventioita antavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt, jotka on koulutettu kyseisen menetelmän käyttämiseen. Opiskeluhuollon työntekijät eli kuraattorit, psykologit ja terveydenhoitajat lukeutuvat tähän ammattiryhmään. (STM, Lasten ja nuorten terapiatakuu.)

3.6 Systeminen työote

Pohteen alueella ja näin ollen kuraattorin työssä pyritään systemiseen työotteeseen. Pohde on kouluttanut kuraattoreita systemisen työotteen jalkauttamiseen koulukuraattorityöhön ja tätä kautta koulun sosiaalityöhön.

Systemisen työotteen työskentelytavan ydintä on keskusteleva, ratkaisukeskeinen ja kunnioittava vuorovaikutus työntekijöiden ja asiakkaiden välillä. Perustana ja työn lähtökohtana ovat perheen ja etenkin lapsen tai nuoren kokemukset. Systemisen työotteen kautta lasten ja perheiden elämää katsotaan ja pyritään näkemään laajana kokonaisuutena: kaikki vaikuttaa kaikkeen, jokainen vaikuttaa toisiinsa. Syy-seuraussuhteet ovat kehämäisiä, joka tarkoittaa, että jokainen systeemiin kuuluva on osa sitä. Sosiaalialan erilaisissa palveluissa, kuten kuraattorityössä, työntekijäkin toimii osana perheen systeemiä

ja jokaisen työntekijän toiminta ja erinäiset valinnat vaikuttavat niin perheeseen kuin lapseen. (THL 2024b.)

Systeemisellä työotteella on tarkoitus rakentaa ja panostaa hyvän asiakassuhteen muodostumiseen. Työntekijät tutustuvat lapseen ja perheeseen, jonka kautta aloittavat luottamuksellisen suhteen rakentamista. Tämä on tärkeää, koska luottamuksellisessa ilmapiirissä on helpompaa ja avoimempaa pohtia tarkemmin lapsen tarpeita sekä ottaa haastaviakin tilanteita esille. Lapsi sekä perhe ja tapaamiseen osallistuvat ammattilaiset keskustelevat perheen tilanteen taustalla vaikuttavista tekijöistä ja yhdessä pohtien pyritään löytämään tilanteeseen sopivia ratkaisuvaihtoehtoja. Tällaisen työskentelyn keinoin voidaan saada aikaan positiivisia ja pysyviä muutoksia. (THL 2024b.) Kukaan yksittäinen työntekijä ei ratkaise lapsen elämässä ilmennyttä haastetta, vaan pyrkimyksenä on yhteistyössä ammattilaisten sekä lapsen ja perheen kanssa pohtia ja myös löytää tilanteeseen sopivia ratkaisuja tai mahdollisia apukeinoja. Moniammatillinen yhteistyö korostuu systeemisessä toimintamallissa.

Systeemisessä toimintamallissa ei siis ole kyse yksittäisistä menetelmistä vaan sosiaalityön ytimessä olevan vuorovaikutukseen perustuvan ja asiakaslähtöisen työtavan vahvistamisesta sekä sen tukemisesta. Systeemisen toimintamallin tavoitteena on vahvistaa eri toimijoiden yhteistyötä sekä ihmissuhdeperustaista ja kohtaavaa työskentelyä. Merkityksellistä on myös lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä kohtaaminen ja sen kautta heidän vaikuttamismahdollisuuksiensa vahvistaminen. Systeemisessä toimintamallissa pyritään rakentamaan yhteinen ymmärrys asiakkaiden kanssa lapsen ja perheen tilanteista sekä mahdollisista avuntarpeista (Petrelius, Carpén, Savola, Erkkilä-Wahtera, Asell & Häyhä 2021, 2).

Systeeminen työote perustuu systeemiseen ajattelutapaan, jossa perimmäisenä ajatuksena on tarkastella lapsen tai perheen elämää kokonaisuutena. Lapsen kaikki elämän osa-alueet sekä ihmiset muodostavat systeemin, jossa jokainen osa vaikuttaa toisiinsa. Myös esimerkiksi lapsen elämässä olevat aikuiset, kuten koulussa opettajat, luetaan osaksi yksilön systeemiä. Systeeminen työote vaatii monialaista yhteistyötä sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen ammattilaisilta lapsen edun ja hyvinvoinnin tukemiseksi, jotta saataisiin kokonaisvaltainen käsitys lapsen sekä perheen tilanteesta. (Petrelius ym. 2021.) Tässä siis korostuu moniammatillisen yhteistyön merkitys tarvittavan tuen oikea-aikaisuuden takaamiseksi.

3.7 Yhteisövaikuttavuusmalli

Pohteen hyvinvointialueella oli koulutuksia kevään 2023 aikana yhteisövaikuttavuusmallista sekä sen käyttöönotosta. Tämä siis kosketti myös Pohteen Rannikko B -alueen kuraattoreita, jotka ovat käyneet saman koulutuksen. Yhteisövaikuttavuus toimii viitekehyksenä, jonka keinoin pyritään ratkaisemaan tietoisesti yhdessä ammattilaisten ja asiakkaiden kanssa asiakkailla ilmenneitä haasteita. Yhteistyön osalta yhteisövaikuttavuusmallin käyttämisen tarkoituksena on toimia alueellisella tasolla niin, että eri toimijoiden palvelut toimitaisivat saumattomasti yhteen. Pohjimmainen ajatus on lapsen sekä koko perheen elämäntilanteen edistäminen yhteisövaikuttavuusmallin avulla. Toisin sanoen pyrkimyksenä on edistää lapsiperheiden hyvinvointia, mahdollisten haasteiden ja ongelmien ennaltaehkäiseminen, moniammatillinen yhteistoimijuus eri ammattilaisten ja toimijoiden välillä sekä taata toiminnan jatkumisen. Palvelut olisivat tärkeä tuoda lapsen ja nuoren luo arkisiin kasvuympäristöihin kuten kotiin, kouluun tai päiväkotiin. (Pohde 2023.) Yhteisövaikuttavuusmalli sekä systeeminen työote työmenetelminä nivoutuvat toisiinsa.

Yhteisövaikuttavuusmallin toteutuksessa tärkeää on, että uudet tarpeita vastaavat ja käyttöönotettavat palvelut olisivat asiakkaalle eli lapselle sekä perheelle liitettynä jo osaksi käytössä olevaa palvelukokonaisuutta. Tämän käytännön kautta vältytään mahdollisilta päällekkäisiltä töiltä eri ammattilaisten välillä. (Pohde 2023.)

4 HYVINVOINTIALUEISTA

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueiden alaisuuteen. Hyvinvointialueita on Suomessa 21 ja ne muodostuvat pääosin maakuntajaon pohjalta. Uudenmaan maakunta on jaettu neljään hyvinvointialueeseen. Helsingin kaupunki vastaa sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä omalla alueella ja HUS-yhtymä vastaa erikseen säädetyistä vaativan erikoissairaanhoidon tehtävistä alueellaan. (STM 2025.)

Hyvinvointialueet muodostuivat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa, joka on ollut yksi Suomen historian merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Uudistuksen tarve tuli yhdenvertaisten palvelujen varmistamisen, hyvinvointi- ja terveyserojen sekä kustannusten kasvun hillitsemisen tarpeesta. (STM 2025.)

Hyvinvointialueet toimivat itsehallinnollisina alueina. Rahoitus perustuu valtion rahoitukseen, jossa otetaan huomioon alueiden väliset palvelutarpeiden erot. Hyvinvointialueiden vastuulla olevia tehtäviä ovat muun muassa perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, sosiaalihuolto, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, työikäisten palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut, vammaispaalvelut, pelastustoimi, ensihoito ja oppilashuolto. (STM 2025.) Hyvinvointialueiden astuessa voimaan siirtyivät myös kunnilta ja kuntayhtymiltä koulukuraattorit, koulupsykologit sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto työskentelemään hyvinvointialueille.

Painopiste hyvinvointialueiden ja kuntien välisessä yhteistyössä on edistää hyvinvointia ja terveyttä, jonka avuin voidaan mahdollisesti vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarvetta. Yksityiset toimijat ja järjestöt sekä yhdistykset täydentävät julkisia sosiaali- ja terveystalveluja. Jatkossakin kuntien vastuulla on muun muassa opetus, päivähoito, kulttuuri ja liikunta. (STM 2025.)

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde on yksi Suomen 21 hyvinvointialueesta ja myös yksi laajimmista. Alue vastaa noin 416 000 asukkaan terveydestä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista Pohjois-Pohjanmaan alueella. Maantieteellisesti alue on suuri ja siihen lukeutuu 30 kuntaa. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen painopiste perustalveluissa ja varhaisessa ongelmien ehkäisyssä ja tehtävänä on turvata yhdenvertaiset sekä laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut. (Pohde, Tietoa meistä.)

Pohteen eli Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue muodostuu Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Hailuodon, Iin, Kalajoen, Kempeleen, Kuusamon, Käsämäen, Limingan, Lumijoen, Merijärven, Muhoksen, Nivalan, Oulaisten, Oulun, Pudasjärven, Pyhäjoen, Pyhäjärven, Pyhännän, Raahen, Reisjärven, Sievin, Siikajoen, Siikalatvan, Taivalkosken, Tyrnävän, Utajärven, Vaalan ja Ylivieskan kunnista (Pohde, Alueen kunnat). Alue levittyy maantieteellisesti laajalle. Toiminnallisen opinnäytetyöni tuotos eli perehdytyskansio kohdentuu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde Rannikko B -alueelle. Rannikko B -alueeseen opiskeluhoollon osalta kuuluvat Kalajoki, Pyhäjoki ja Merijärvi. Tämä helpotti myös opinnäytetyön rajaamista. Näiden kuntien välillä tehdään yhteistyötä opiskeluhoollon osalta ja yhteistyö on alkanut hyvinvointialueiden myötä.

5 TYÖHÖN PEREHDYTTÄMINEN

Uuden työn aloittaminen voi olla jännittävää ja stressaavaa. Uudet työkaverit, uusi työtehtävä, talon toimintatavat, työhön kiinni pääseminen ja kaikkea muuta tarvittavaa tietoa tulvii uuden arjen kynnyksellä. Vaatii niin työnantajalta kuin uudelta työntekijältä panostusta, jotta uusi työntekijä saadaan osaksi työyhteisöä. Tässä merkittävään rooliin nousee laadukas ja monipuolinen perehdytys.

Perehdytyksellä tarkoitetaan erilaisia käytänteitä, joilla on tarkoitus varmistaa, että uusi työntekijä oppii hallitsemaan työnsä ja samalla sopeutuu työyhteisöönsä. Uuden työntekijän tulee omaksua monia uusia taitoja sekä työyhteisön toimintatapoja työtehtävässään suoriutumisen onnistumiseksi. Perehdyttämisessä tapahtuu uuden oppimista sekä tiedon soveltamista. Niin uuteen työnkuvaan kuin työyhteisöönkin perehtyminen vie oman aikansa ja hyvä työhön perehdyttäminen tukee tässä prosessissa. Tarkempi sisältö perehdytyksessä sekä tavoitteet ovat aina organisaatio- ja yksilökohtaisia. Yhdistävinä tekijöinä jokaisessa perehdytysprosessissa toimivat työturvallisuuslaissa määritetyt tehtävät. Perehdytysprosessi on myös johtamisen väline, jonka kautta johdetaan organisaatiota kohti tavoitteitaan. Perehdytyksen tulisi myös liittyä saumattomasti organisaation muuhun toimintaan, jottei se jäisi yksittäiseksi ja irralliseksi prosessiksi. (Eklund 2020, 25–26.)

Työsuojelun peruslaki on työturvallisuuslaki (738/2002), joka määrittelee työnantajan ja työntekijöiden velvollisuudet ja työsuojelun yhteistoiminnan perusteet. Työlainsäädäntö asettaa omat vaatimukset työhön perehdyttämiselle. Työturvallisuus on myös henkistä ja fyysistä työturvallisuutta. (Eklund 2020, 26.) Työturvallisuuslaki myös velvoittaa työnantajaa opastamaan työntekijöitään riittävästi työtehtäviin, työhön ja työoloihin, mutta myös varmistamaan, että työntekijä on sisäistänyt opastuksen (Työturvallisuuskeskus 2024).

5.1 Tavoitteet perehdytyksessä

Perehdytyksessä perehdytysprosessi on yksi johtamisen väline, jonka keinoin johdetaan organisaatiota kohti tavoitteita ja strategian toteuttamista. Tämän vuoksi perehdytyksen tulee olla linjassa organisaation strategian kanssa. (Eklund 2020, 26.)

Kokonaisuudessaan perehdytysprosessin tulee olla oikeudenmukainen, läpinäkyvä ja tasalaatuinen (Eklund 2020, 30). Työtehtävään perehdyttämisen lisäksi erittäin tärkeäksi osaksi perehdytykseen kuuluu myös työyhteisöön perehtyminen. Perehdyttämisen keinoin on tarkoitus liittää uusi työntekijä osaksi uutta työyhteisöä ja myös valmistaa työyhteisö uuden työntekijän tuloon. Työtyytyväisyyteen vaikuttaa myös olennaisesti se, kuinka uusi työyhteisö ottaa uuden työntekijän vastaan. Organisaatiokulttuurin omaksuminen on tärkeä osa perehdytystä, jossa ovat isossa roolissa niin perehdyttäjät kuin organisaation johto, mutta myös muut organisaation jäsenet. (Eklund 2020, 35.)

5.2 Toimiva ja onnistunut perehdytysprosessi

Toimiva perehdytys tukee niin organisaation kuin uuden työntekijän keskinäistä vuorovaikutusta sekä antaa tilaa kysymysten ja vastausten esittämiselle. Uusien toimintatapojen omaksuminen vaatii aikaa ja toistoja. (Eklund 2020, 25–26.)

Onnistunut perehdytysprosessi on tehtävä- ja yksilökohtaista. Sen onnistumisella on kuitenkin suuri merkitys. Huonosti hoidettu tai pitkittynyt perehdytysprosessi vie resursseja itse perehdyttäjän työtuntien kautta. Pahimmassa tapauksessa uusi työntekijä ei pääse uuteen työhönsä kiinni tai ei kykene huolehtimaan työtehtäviään. (Eklund 2020, 39.) Työhön perehdyttämisen merkitystä ei tule aliarvioida.

Hyvän perehdytysprosessin tulisi olla kaksisuuntaista, jonka myötä työntekijä voi tuoda organisaatiossa mielipiteitään ja palautettaan organisaatiolle ja tätä kautta organisaatio toimii perehtyjänä. Vastavuoroisesti organisaation vastuu on tutustua uuteen työntekijään, olla avoin palautteelle sekä mahdollisille kehitysideoille ja kannustaa uutta työntekijää oman näkemyksensä jakamiseen. Tällainen kaksisuuntainen prosessi hyödyttää niin uutta työntekijää kuin organisaatiota sekä pitkällä tähtäimellä mahdollistaa kehittymisen. (Eklund 2020, 39.)

5.3 Perehdytyskansio

Opinnäytetyöni tuotoksena tein perehdytyskansion Rannikko B -alueen kuraattoreille, mahdollisille sosiaalialan opiskelijoille ja uusille työntekijöille. Perehdytyskansioon kokosin tarpeellista tietoa koulukuraattorin työhön perehdyttämistä varten. Kansioon avasin tarkemmin hyvinvointialueesta sekä ku-

raattorityöstä ja tämänhetkistä tärkeistä osista käytännön kuraattorityössä. Ideoita kansion kokoamiselle ja sisällölle sain alueen muiden kuraattoreiden puolistrukturoidusta haastattelusta sekä avoimesta keskustelusta. Tutkiskelin myös jo olemassa olevia perehdytyskansioita inspiroimaan oman toiminnallisen opinnäytetyön eli perehdytyskansion kokoamista. Pohjimmaisena ajatuksena perehdytyskansion kokoamiselle oli saada kompakti paketti, jossa olisi tarpeellista ja relevanttia tietoa niin aloittelevalle kuraattorille kuin esimerkiksi sosiaalian opiskelijoille. Jo työtään tekevälle kuraattorille perehdytyskansio toimii niin sanottuna muistilistana työelämässä, johon on helppo tarvittaessa palata.

6 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSIKUVAUS

Koulukuraattorin viransijaisuuden aloittaessani kuraattoritoiminta kuului vielä kunnille ja kuntayhtymille. Tammikuussa 2023 kuraattorit siirtyivät hyvinvointialueille ja tämä toi mukanaan muutoksia myös alueelle, jossa kuraattorin viransijaisuutta teen: syntyi Pohde Rannikko B -alue, johon koulukuraattoritoiminta kuuluu. Kalajoki, Pyhäjoki ja Merijärvi kuuluvat tähän alueeseen ja tämä myös kuraattoritoiminnan osalta tarkoitti sitä, että yhteistyötä tehdään näiden kuntien välillä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde toi kuraattorin työhön myös muita muutoksia esimerkiksi organisaatiosalla. Kuraattorit siirtyivät kuntien sivistystoimen alaisuudesta hyvinvointialueelle. Opiskeluhoito elää edelleen murrosvaiheessa siirtymisen myötä ja hiljalleen muovautuu. Itsessään kuraattorin työ ei sisällöllisesti ole muuttunut, samaa työtä tehdään koulun sosiaalityön asiantuntijoina, erilaisia osia siihen on hyvinvointialueen myötä tullut, kuten esimerkiksi uusi työyhteisö Rannikko B -alueen kautta.

Opinnäytetyön aiheen ja koko opinnäytetyön suunnittelu alkoivat opiskeluiden lomassa vuoden 2023 lopussa tutkimuksellisen kehittämisen opintojaksolla. Pohdin hyvää opinnäytetyön aihetta, joka olisi myös mielekäs toteuttaa ja olisi mahdollisesti yhdistettävissä viransijaisuuteeni. Muiden opiskelijoiden sekä opettajien kanssa keskustellessani ajatukseni opinnäytetyön suhteen kirkastuivat. Otin asian puheeksi myös kuraattorikollegoiden kanssa opinnoistani keskustellessa ja sitä kautta sain vielä sysäystä perehdytyskansion tekemiselle, tarve tuli suoraan työelämästä. Tämä ohjasi valintani tehdä toiminnallisen opinnäytetyönä kehittämistyö eli perehdytyskansio alueen kuraattoreille tukemaan kuraattoreiden sekä sosiaalialan opiskelijoiden perehdytysprosessia. Kuraattorin työnkuva on laaja ja moninainen sekä työskentelytavat usein tekijänsä näköisiä.

6.1 Kehittämistyönä toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö toteutui kehittämistyönä ja tuotoksena syntyi perehdytyskansio. Toiminnallinen opinnäytetyö on kehittämistyötä, jossa tutkimuksen ajattelutapa ja menetelmälliset käytännöt opinnäyte-

työn toteuttamisessa palvelevat ammatillista kehittämistä (Vilkkä 2021, 32). Toiminnallinen opinnäytetyö oli tapauksessani itsenäinen kokonaisuus, joka vastasi ammatillisesta käytännöstä nousevaan tunnistettuun tarpeeseen eli perehdytyskansio alueen kuraattoritoiminnalle oli tarpeellinen.

Toiminnallinen opinnäytetyö toimii kehittämistyön prosessina, jonka alussa määritellään tavoitteet, toteutuksen suunnittelu, valitaan kehittämistyön tehtävä sekä työskentelyn aikataulutus. Tärkeää on myös pohtia, miten opinnäytetyönä syntynyttä tuotosta arvioidaan ja tietoperustan järjestäminen olennaisen sisällön osalta eli mitkä ovat keskeisimmät käsitteet, mahdollinen aikaisempi tutkimustieto ja asiantuntijainto. (Vilkkä 2021, 31–32.) Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kokosin lähteet ammatillisesta kirjallisuudesta sekä luotettavista internetlähteistä.

Osallistaminen parantaa tuotoksen jalkauttamista kohderyhmään (Vilkkä 2021, 34). Alueen kuraattoreiden osallistaminen perehdytyskansioon tapahtui puolistrukturoidun haastattelun keinoin, jossa avoimen keskustelun kautta pyrin saamaan tietoa, mitä kuraattorit kokivat tärkeäksi sisällöksi perehdytyskansioon. Alueen kuraattorit myös kommentoivat perehdytyskansiota ja kommenttien pohjalta tein tarvittavia muutoksia kansioon.

Kehittämistyö tehdään yleensä työelämäkumppanin kanssa vastaamaan esimerkiksi suoraan työelämästä tulevaan tarpeeseen sekä kyseiseen ympäristöön, jossa on ilmennyt kehittämistarvetta (Kostamo, Airaksinen & Vilkkä 2022, 15). Tässä opinnäytetyössä tarve kehittämistyölle eli toiminnalliselle opinnäytetyölle löytyi suoraan työelämästä ja siellä ilmenneestä tarpeesta: Rannikko B -alueen kuraattoreilla, niin uusilla ja työtään jo tekeillä sekä mahdollisille opiskelijoille tai sijaisille suunnattua perehdytyskansiota ei ollut. Sen työstin toiminnallisen opinnäytetyöni tuotoksena.

6.2 Suunnittelu

Opinnäytetyön suunnittelu lähti alkuun tutkimuksellisen kehittämisen opintojaksolla vuoden 2023 syksyllä. Kyseisellä opintojaksolla tein kyselylomakkeen, jota hyödynsin avoimen keskustelun / haastattelun pohjana: sen avulla selvitin muiden Rannikko B -alueen kuraattoreiden mielteitä liittyen perehdytyskansioon ja siihen koottaviin asioihin. Ajatuksenani alun pitäen oli toteuttaa käytännönläheinen perehdytysopas työntekijää ja mahdollisia opiskelijoita varten. Koulukuraattorin työnkuva on erittäin moninainen. Koulukuraattorilla on erilaisia rooleja sosiaalialan asiantuntijana kouluuyhteisössä ja työ usein on tekijänsä näköistä tietenkin tietyin reunaehdoin: kuraattorin työnkuva ja lait, jotka ohjaavat

työtä. Jokaisessa koulussa on myös omanlaisensa toimintakulttuuri, jossa kuraattorit ja heidän roolinsa osana kouluyhteisöä nähdään eri tavoin. Kuraattorit toimivat tälläkin alueella useissa kouluissa ja oppilaitoksissa, useat heistä monen eri koulun alaisuudessa.

Itsessään niin opinnäytetyötä ja perehdytyskansiota suunnittelin alkuun konkreettisesti paperille havainnoimaan ja jäsentelemään kokonaisuuksia haluamalleni lopputulokselle. Pidän konkreettisesta suunnittelusta ja käsin tekemisestä, joten koin tämän tavan olleen itselleni parhain. Tätä kautta lähdin jäsentelemään opinnäytetyötä ja perehdytyskansiota ja niiden kokonaisuuksia, jotka matkan varrella muovautuivat useampaan otteeseen.

6.3 Tiedon hankinta

Opinnäytetyön työstäminen lähti liikkeelle kyselylomakkeen teosta ja sen työstämisestä. Haastattelun muille alueen kuraattoreille (itse olen jäävi) tein vuoden 2024 alussa, tammikuun lopussa. Käytin haastattelussa pohjana kyselylomaketta ja sen kysymyksiä. Kuraattorit olivat saaneet lomakkeet muutamaa viikkoa aikaisemmin, jotta olivat ehtineet pohtia siinä olleita kysymyksiä. Huomasin jo kuitenkin heti keskustelussa muiden kuraattoreiden kanssa lomakkeessa kysymyksiä, jotka olisi pitänyt muotoilla. Kysymyksiä, joita kuraattoreille esitin: kuinka kauan olet työskennellyt kuraattorina, saiko perehdytystä nykyiseen työhösi, mitkä asiat koet tärkeäksi työhön perehdyttämisessä, mitkä asiat koet tarpeellisiksi ja tärkeiksi asioiksi liitettäväksi kuraattoreille suunnattuun perehdytyskansioon. Teams-tapaamisessa kävimme avointa keskustelua edellä olevista kysymyksistä, joihin jokainen kuraattori sai tuoda omia mietteitään. Tärkeimmäksi koin viimeisen kysymyksen, joka tuottikin paljon keskustelua ja sain hyvin itselleni tarpeellista tietoa perehdytyskansion koostamiseen.

Toimin keskustelussa puheenjohtajana ja ohjasin tätä kautta keskustelua, jotta pysyttiin aiheessa. Huomasin, etteivät kaikki kysymykset olleet tarpeellisia, näistä mainitakseni pari ensimmäistä kysymystä, pari viimeistä olivat oleellisimmat. Kaksi ensimmäistä kysymystä koin olevan keskustelun avaajina kuraattorin työhön ja mietteitä siihen. Merkitsin ranskalaisin viivoin parista viimeisestä kysymyksestä tulleita mietteitä, jotta saisin koottua kohdennetun perehdytyskansion ja tärkeäksi koen keskustelussa nousseen tarpeen suoraan kuraattorityötä tekevien työn kautta. Heti työkavereiden kanssa keskustellessani huomasin, etteivät kaikki kysymykset ole tarpeellisia vaan kysymykset olisi voitu asetella ja muotoilla eri tavoin tarkentamaan perehdytyskansion kokoamiseen tarvittavia ajatuksia.

Tietoa hankin erilaisista lähteistä muun muassa internetistä ja konkreettisesta kirjallisuudesta koulukuraattorin työhön liittyen ja mitkä olisivat tärkeitä asioita saada perehdytyskansioon. Kokosin kansioon myös hieman tietoa Pohteen hyvinvointialueesta sekä Rannikko B -alueesta, koska perehdytyskansio kohdentuu tämän alueen kuraattoritoiminnalle.

Opinnäytetyössä tiedonlähteinä hyödynsin sosiaalialan kirjallisuutta, luotettavia verkkolähteitä sekä Rannikko B alueella toimivien kuraattoreiden puolistrukturoitua haastattelua etenkin perehdytyskansion kokoamista varten. Keskustelimme koulukuraattorin työnkuvasta ja tämän tarkoituksena oli kohdentaa ymmärrystä koulukuraattorin laajasta työnkuvasta. Opinnäytetyön aiheen rajasin koskettamaan Pohteen Rannikko B -alueen kuraattoritoimintaa ja tätä kautta kyseisen alueen kuraattoreiden työnkuvaa sekä toimintaympäristöä, jottei opinnäytetyöstä tulisi liian laajaa ja jotta käyttäjävällyisyys säilyisi.

Aineistoa keräsin myös opinnäytetyön sekä perehdytyskansion teoriapohjaan eli koulusosiaalityö, koulukuraattori ja perehdytys. Keräsin teoriapohjaa luotettavilta nettisivuilta (esim. OPH, STM, THL, Pohde) sekä konkreettisia tietokantoja kuten Finnaa ja hakukoneista Googlea hyödyntäen. Teoriapohjaan olen etsinyt myös konkreettisia kirjallisuuslähteitä (kirjoja). Olen tutustunut erilaisiin opinnäytetöihin, jotka liittyvät kuraattorin työhön sekä perehdytyskansioon. Niitä on jonkin verran jo toteutettu. Sellaisia perehdytyskansioita en ollut vielä kohdannut, jotka koskettaisivat hyvinvointialueella työskentelyä koulukuraattorina tai joihin olisi avattu tarkemmin hyvinvointialueesta.

Pyrin tietoa hankkiessani ja kerätessäni opinnäytetyöhön pitämään silmällä myös perehdytyskansiota: mitä teoriatietoa haluan siihen koota. Tutkimushaastattelu on suosituimpia aineiston keräämistapoja erilaisissa opinnäytetyötyypeissä ja se tulee osaltaan kulttuurista: kulttuurimme perustuu puheeseen ja keskusteluun (Vilka 2021, 74).

6.4 Perehdytyskansion koonti

Opinnäytetyötä tehdessä työstin samanaikaisesti perehdytyskansiota: millainen olisi hyvä ja napakka perehdytyskansio kuraattoreille ja mahdollisille sosiaalialan opiskelijoille. Alueella toimivien koulukuraattoreiden haastattelusta sain hyvin selville heidän mielteitään ja näkökulmia siitä, mitä perehdytyskansioon olisi hyvä koota. Tietopohjana käytin perehdytyskansiossa samoja lähteitä kuin opinnäytetyössäni, niitä oli helppo hyödyntää kansiota varten.

Tutustuin jo olemassa oleviin perehdytyskansioidiin ja -oppaisiin, jotka oli suunnattu kuraattoreille oman inspiraation ja ajatusten jäsentämisen lähteeksi. Haasteeksi kansion koonnissa ja kokoamisessa koin tiedon laajuuden: miten sitä rajaen, ettei perehdytyskansiosta tulisi liian laajaa ja vaikealukuista.

Alkuun ennen varsinaisen perehdytyskansion koontia tein suunnitelmia suoraan paperille. Koin sen auttavan työstämisessä ja perehdytyskansion koonnissa: mitä asioita siihen olisi hyvä sisällyttää, mitkä asiat olisi tärkeä mainita.

Tein perehdytyskansion Power Point -ohjelmalla: sitä kautta kansiota on helppo jakaa, tallentaa ja tarpeen mukaan muokata. Power Point ohjelman avulla sai myös kansioon erilaista visuaalista ilmettä ja koen visuaalisen ilmeen tärkeäksi kansiota luettaessa.

Perehdytyskansion alkuun esittelin kansiota, mikä kansio on ja mitä se pitää sisällään. Mainitsin myös, että se on tehty toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena (LIITE 2/1). Kansion alkuun avasin tietopohjaa hyvinvointialueista ja etenkin Rannikko B -alueesta (LIITE 2/2 ja 2/3). Luettelin perehdytyskansiioon myös Rannikko B -alueen koulut ja oppilaitokset (LIITE 2/3). Näiden diojen jälkeen teoriatiedon avulla kerroin koulukuraattorin työstä: työnkuva (LIITE 2/4), kuraattorille ohjautuminen (LIITE 2/5), opiskeluhuollosta (LIITE 2/5, 2/6 ja 2/7), kuraattorityötä ohjaavia lakeja ja säädöksiä parin dian verran (LIITE 2/7 ja 2/8), erilaisia yhteistyötahoja kuraattorityössä (LIITE 2/8) sekä muita tärkeitä asioita kuraattorityössä kuten asiakastyön kirjaaminen ja erilaisia työmenetelmiä (LIITE 2/9). Perehdytyskansion lopussa kerroin teoriapohjan avulla myös Terapiat etulinjaan -toimintamallista (LIITE 2/10), systeemisestä työotteesta (LIITE 2/10) ja yhteisövaikuttavuusmallista (LIITE 2/11), jotka ovat keskeisessä osassa koulukuraattorin työssä Pohteen alueella. Lisäsin vielä ennen lähteitä yhden dian, jossa on William Iisacin lausahdus yhteyden tärkeydestä ja luottamuksen luomisesta (LIITE 2/11), koska luottamuksellisen suhteen luominen kuraattorityössä asiakkaiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

6.5 Perehdytyskansion kokeilu

Perehdytyskansiosta tein yhden version Power Pointilla. Huomasin kuitenkin, ettei kyseinen pohja miellyttänyt omaa silmää, joten loin uuden ja tein uuteen pohjaan perehdytyskansion. Lähetin alueen muille kuraattoreille niin sanotun raakaversioiden sähköpostitse perehdytyskansiosta. Pyysin kuraattoreilta mielteitä kansiosta ja mahdollisia muokkauskehotuksia, jotta pystyisin kansiota tarpeen mukaan

muokkaamaan ja siihen asioita lisäämään tai poistamaan. Keskustelua aiheesta oli ja tarvittavat muutokset toteutin sitä kautta.

6.6 Palaute kansiosta

Valitettavasti opinnäytetyön ja perehdytyskansion koonnin aikana ei ehditty kansiota kokeiluttaa varsinaisesti työelämässä esimerkiksi sosiaalialan opiskelijoilla. Alueen kuraattoreilta tuli positiivista palautetta: tarvetta kyseisensäiselle kansiolle on ja he kokivat perehdytyskansion selkeänä sekä helppoluksena. Muutamia kohtia muuntelin korjausehdotusten pohjalta. Mielestäni on hyvä, että kansio on sähköisessä muodossa: sitä on helppo muokata tarpeen vaatiessa. Keskustelua alueen kuraattoreiden kanssa tuli myös siitä, kenelle jää kansion päivittäminen. Sovimme alkuun vastuun olevan minulla siihen saakka, kun viransijaisuuttani on. Tarvittaessa sovimme toisen työntekijän päivittämään perehdytyskansiota.

7 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan eettisten asioiden huomioimista sekä tieteellisen käytännön hyvää toteuttamista. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tutkimusohjeissa ohjeistetaan tutkimuseetikasta, tätä hyödynnän niin lähteenä kuin opinnäytetyön luotettavuudesta ja etiikasta huolehtimisessa. Ohjeiden noudattamisella pyrin toteuttamaan hyvää tieteellistä käytäntöä, jotta päädyn eettisesti hyväksyttävään, uskottavaan ja luotettavaan lopputulokseen kehittämistyössä. (TENK 2023.) Koko opinnäytetyöprosessin ajan luotettavuuden ja etiikan puolesta hyödynnän myös sosiaalialan ammattietiikkaa – se on sosiaalialan työn perusta.

Opinnäytetyön luotettavuus voidaan todentaa esimerkiksi luotettavien lähteiden avulla sekä tarvittavien tutkimuslupa-asioiden hoitamisella Pohteen kautta. Opinnäytetyötä tehdessä noudatan Centrian laatimia opinnäytetyön eettisiä sekä tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimia ohjeita. En yleisesti käsittele kenenkään yksittäisen työntekijän sanomaa tai henkilötietoja opinnäytetyössä vaan avaatan esimerkiksi puolistrukturoidusta haastattelun kautta tullutta tietoa yleisellä tasolla. Toteutan raportoinnin puolistrukturoidusta haastattelusta eettisellä otteella: avoimesti ja rehellisesti sekä tietosuoja ja anonymiteettiä kunnioittaen (TENK 2023). Opinnäytetyön toteuttamisessa ja sen tekemisen aikana tulee noudattaa huolellisuutta, tarkkuutta, rehellisyyttä ja toisen työn tuloksia sekä tutkimusaineistoa tulee hyödyntää asianmukaisesti ja kunnioittavasti (Vilkkä 2021, 122). Koin näiden seikkojen toteutuneen opinnäytetyöprosessin aikana. Opinnäytetyötä tehdessäni ja työstäessäni pidin huolen lähteiden oikein merkkämisestä sekä käytin luotettavia lähteitä kuten kirjallisuutta ja luotettavia nettisivuja.

Opinnäytetyöni ja siitä syntyvä perehdytyskansio vaativat tutkimusluvan, joka pyydettiin Pohteen opinnäytetyön osaamiskoordinaattoreilta. Tätä varten tuli täyttää erillinen hakemus, johon avasin opinnäytetyön aihetta. Tutkimuslupa vaati myös toiminnallisen opinnäytetyön etenemissuunnitelman. Nämä toimitin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen opinnäytetyön koordinaattoreille.

Raportointi puolistrukturoidussa haastattelussa tulee tehdä eettisesti; avoimesti, rehellisesti sekä tietosuoja ja anonymiteettiä kunnioittaen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.) Edellä mainitut asiat toteutuivat opinnäytetyöprosessini aikana. Alueen kuraattoreiden haastattelussa keräämiäni tietojen anonymiteetti säilyi: yksittäisen työntekijän sanomaa ja tietoturvaa kunnioittaen hyödynsin haastattelun kautta tullutta ja tarpeellista tietoa perehdytyskansion kokoamista varten.

8 POHDINTA JA ARVIOINTI

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli osaltani pitkä. Arviolta prosessi reilusti yli vuoden, loppuvuodesta 2023 kevääseen 2025. Projektin alussa ei ollut aavistustakaan, kuinka suuri työ lopulta tässä kokonaisuutena olisi. Opinnäytetyöprosessin alussa luottamus omaan osaamiseen oli koetuksella. Halusin tehdä ja kehittää konkreettisen työkalun, perehdytyskansion, josta olisi käytännön merkitystä työelämään ja joka jäisi osaksi koulukuraattorin työtä.

Useita erilaisia haasteita koin opinnäytetyöprosessin aikana. Haasteita työn edistämiseksi toi aikatauluttaminen työelämän sekä henkilökohtaisen elämän ja arjen kanssa, tästä muodostuikin projektille suurin haaste. Koin oman elämäntilanteeni vaikuttaneen kokemukseen, ettei opinnäytetyön tekemiselle löytynyt arjesta riittävästi aikaa. Prosessin loppuun voinkin todeta, että parempi, täsmällisempi ja tarkempi aikatauluttaminen sekä suunnittelu olisivat auttaneet paremmin työn edistämässä ja loppuun saattamisessa. Kuitenkin opiskelu on ollut osa muuta elämää ja se on hetkittäin jäänyt kaiken arjen varjoon. Koskaan ei voi tietää, mihin elämä kuljettaa. Erittäin tärkeää olisi ollut myös reilusti avun pyytäminen ja sen vastaanottaminen haastavien tilanteiden sattuessa.

Ensimmäisenä huomasin puolistrukturoitua haastattelua Teamsin kautta ohjatessani, että kysymykset olisin voinut muokata erilaisiksi ja kohdentaa vielä erityisesti koskemaan perehdytyskansiota. Koin kuitenkin avoimen keskustelun ilmapiirin antaneen itselleni hyvin ohjenuoraa muiden koulukuraattoreiden mietteistä perehdytyskansioon kokoamista ajatellen.

Harmillisesti vertaispalautteen ja pilotoinnin merkitys eivät tässä kokonaisuudessa nousseet niin suureen rooliin kuin olin alun perin kuvitellut. Valitettavasti opinnäytetyön prosessin aikana ja perehdytyskansiota kootessa ei tullut mahdollisuutta kysyä miitteitä esimerkiksi sosiaalialan opiskelijalta kansioon liittyen. Uskon sen hetken tulevan vielä tulevaisuudessa useaan otteeseen ja kansiota pääsee hyödyntämään työelämässä.

Perehdytyskansioon kokoamani teemat ovat relevantteja tällä hetkellä kuraattoritoiminnassa Rannikko B -alueella. Kansioon liitin teoriatietoa myös yhteisövaikuttavuudesta ja systeemisestä toimintamallista, jotka ovat tärkeitä asioita sosiaalihuollon työssä ja koulukuraattorin työkentällä. Ajankohtaisena ja tällä hetkellä pinnalla olevana asiana on myös Terapiat etulinjaan -toimintamalli, jota on Pohteen

alueella ammattilaisten koulutuksien kautta otettu käytäntöön. Terapiat etulinjaan -toimintamallista liitin teorian tietoa niin opinnäytetyöhön kuin perehdytyskansioon.

Alueen koulukuraattoreiden kanssa käydyt keskustelut sekä puolistrukturoitu haastattelu antoivat tarpeellista tietoa itse tietoperustan koonnille, mutta myös opinnäytetyön sekä perehdytyskansion koostamisessa. Puolistrukturoidun haastattelun kyselylomakkeessa huomasin jo itse haastatteluhetkellä monta parantamisen varaa ja kysymysten uudelleen muotoilun tarvetta. Pohdin myös eettisestä näkökulmasta omaa rooliani haastattelutilanteessa ja keskustelun vetäjänä, koska kuulun alueemme kuraattoritimiin ja olemme tunteneet useamman vuoden ajan. Mietin, vaikuttaako tämä haastatteluissa saamiini vastauksiin tai esimerkiksi saamaani vertaispalautteeseen kansioista. Pysin olemaan puolueeton ja avoin kaikelle saamalleni tiedolle, mitä keskusteluissa muiden kuraattoreiden kanssa ilmeni. Toisaalta koin myös oman työkokemukseni ja näkemykseni kuraattorityöstä olleen positiivisella tavalla hyödyllinen niin opinnäytetyön tekemisessä ja teorian tiedon koostamisessa.

Mielestäni tavoitteeni niin opinnäytetyössä kuin perehdytyskansiossa täyttyivät. Sain palautetta perehdytyskansioista, joiden pohjilta tein vielä muutoksia kansion sisältöön. Koin saaneeni koottua tietoperustan avuin kansioon tarpeellista ja ajantasaista tietoa esimerkiksi koulukuraattorina aloittelevan työntekijän näkökulmasta sekä jo työtään tekevän kuraattorin ”muistilistana”. Tavoitteenani oli konkreettinen tuotos eli perehdytyskansio Rannikko B -alueen kuraattorityöhön perehdyttämiseen. Ajatuksena oli myös luoda perehdytyskansio, joka olisi helposti sekä nopeasti saatavilla, jaettavissa ja tarvittaessa muokattavissa. Tärkeäksi koin myös koota perehdytyskansioon kuraattorityön kannalta oleellisia asioita. Perehdytyskansio omalta osaltaan myös kehittää alueen kuraattoritoiminnan perehdytysprosessia. Nämä edellä mainitut asiat koin saavuttaneeni opinnäytetyössä ja perehdytyskansion luomisessa. Itse perehdytyskansioon ja sen kokonaisuuteen olen tyytyväinen.

Koen myös oman koulukuraattorin viransijaisuuden kautta tulleen tietotaidon auttaneen tämän aihepiirin asioista kirjoittaessa ja laatiessa opinnäytetyötä sekä perehdytyskansiota. Opinnäytetyöprojektin kautta tuli myös kertausta koulukuraattorin työn perusasioiden äärelle. Ajatuksena aloittaessani opinnäytetyöprosessia oli, että pystyisin hyödyntämään silloin tällöin työaikaani opinnäytetyön kokoamiselle. Valitettavasti aikaa työelämästä ei erityisemmin jäänyt vaan työ vei mukanaan.

Paranneltavaa niin opinnäytetyön sekä perehdytyskansion osalta koin hieman jääneen. Eniten itseäni harmittamaan jäi huono aikataulutus suunnittelu- ja toteutusvaiheessa, joka venytti opinnäytetyön ko-

konaisaikaa ja tätä myötä omaa valmistumistani. Se olisi helpottanut kiireen tuntua etenkin opinnäytetyön loppuunsaattamisessa. Projektiin vaikuttivat kuitenkin osaltaan useat itsestäkin riippumattomat tekijät sekä henkilökohtaisen elämäntilanteen haasteellisuudet. Kuitenkin kokonaisuudessaan olen tyytyväinen opinnäytetyön lopputulokseen projektista syntyneen tuotoksen eli perehdytyskansion kuraattoreille olevan tulevaisuudessa käytössä hyvinvointialueemme kuraattoreiden perehdyttämisen tukena.

Itsessään niin opinnäytetyötä ja etenkin perehdytyskansiota olisi voinut muokata ja hioa loputtomiin, etenkin perehdytyskansiota: visuaalista ilmettä, aiheiden tiivistämistä, fonttia, tarkempia lisäyksiä aiheisiin ja niin edelleen. Lopulta ajattelin, että tätä hienosäätämistä ehdin perehdytyskansion osalta tehdä tarvittaessa työelämässä myös myöhemmässä vaiheessa. Toisaalta perehdytyskansio on katsaus kuraattorityöstä uusille työntekijöille ja opiskelijoille, tarkempi perehdytys toteutuu ihan konkreettisesti työelämän kautta. Ja tarkoituksena oli, että perehdytyskansiosta tulisi asiasisällöltään napakka ja ytimekäs. Alueen kuraattoreiden kanssa oli myös keskustelua, kenen kenen vastuulle perehdytyskansion päivittäminen jää. Sovimme päivittämisen vastuun olevan tekijällään eli minulla niin kauan, kuin kuraattorin sijaisuudessa olen, sitten sovimme päivittämisvastuun uudelleen.

Koin oppineeni opinnäytetyön prosessin aikana tämänkaltaisesta projektista sekä siihen vaadittavasta työmäärästä, mutta myös itsestäni persoonana. Uskon tämän kautta tulleen kokemuksen myötä seuraavan samankaltaisen projektin aloittaminen, suunnittelu, aikatauluttaminen ja loppuun saattaminen tulevat olemaan hieman helpompaa. Jälkikäteen ajateltuna monet asiat toteuttaisin eri tavoin ja useinhan jälkiviisaus on parasta viisautta.

Huolehdin tieteelliseen toimintaan tarvittavista luvista, suostumuksista sekä eettisestä ennakoarvioinnista ennen opinnäytetyön tutkimusaineiston keruun aloittamista. Säilytin tekemäni muistiinpanot alueen kuraattoreiden puolistrukturoidusta ja avoimesta haastattelusta sekä tutkimukseen liittyvät luvat lukollisessa kaapissa ja keräämäni aineiston tulen hävittämään tietoturvallisesti saatettuani opinnäytetyön loppuun. Haastatteluun oli vapaaehtoinen osallistuminen ja tiedotin, mitä varten haastattelu on. Käsittelin kaikkea opinnäytetyötä ja perehdytyskansion kokoamista varten saamaani tietoa huolellisesti ja tietoturvallisesti. En julkaise opinnäytetyössäni kenenkään yksityisen henkilöiden henkilötietoja. Tiedostan myös olevani osa haastattelemaani kuraattoritiimiä ja tämän vuoksi jääväsin itseni pois haastattelusta, toimin haastattelun puheenjohtajana ja ohjasin keskustelua. Opinnäytetyössäni ja perehdy-

tyskansiossa otin huomioon muiden tekemät työt ja niiden saavutukset kunnioittavasti ja asianmukaisesti kyseiseen aineistoon viittaamalla. Opinnäytetyön prosessin aikana noudatin hyvää tutkimusetiikkaa ja tieteellistä käytäntöä tutkimuksen luottamuksen varmistamiseksi.

Itsensä haastaminen opinnäytetyön eri vaiheissa hetkittäin pistivät pohtimaan omaa osaamista, mutta loivat toisaalta myös minuun parempaa itseluottamusta niin henkilökohtaisen kuin työelämänkin tasolla muun muassa ammatti-identiteetin kehittymisen näkökulmasta. Työelämäohjaajan koin olevan hyvä tuki, jota olisin kyllä voinut reilusti enemmänkin hyödyntää. Opinnäytetyöprosessin aikana ylitin oman mukavuusalueeni useaan otteeseen, joka osaltaan auttoi opettamaan ja kehittämään omaa osaamista sekä ammattitaitoa.

Kokonaisuudessaan prosessi on ollut erittäin opettavainen sekä mielenkiintoinen. Oppimiskokemuksen kannalta koen opinnäytetyön tekemisen ja sen loppuun saattamisen merkittävänä, opintojen tärkeimmän tavoitteen saavuttamisena. Erilaisia asioita niin opintojen kautta kuin opinnäytetyöprosessin aikana on itsestään oppinut ja havainnut. Oma ammatti-identiteetti on kehittynyt työn kautta. Opinnoista ja työelämän kautta tullutta tietotaitoa pystyin hyödyntämään sekä opinnäytetyössä ja perehdytyskansiossa. Vanha sananlaskukin sen sanoo “työ tekijäänsä opettaa”.

LÄHTEET

- Gråsten-Salonen, H. & Mehtiö, M. 2017. *Koulun sosiaalityö osana opiskeluhoiltoa*. Teoksessa Kanaoja, M., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*. Helsinki: Tietosanoma Oy, 362-364.
- Eklund, A. 2020. *Tervetuloa meille! Uuden työntekijän perehdytys*. Vantaa: Grano Oy.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531*. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2017/531>. Viitattu: 5.1.2025.
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 30.6.2015/817*. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>. Viitattu: 12.12.2024.
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272*. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2005/272>. Viitattu: 5.1.2025.
- Lukiolaki 10.8.2018/714*. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/714>. Viitattu: 5.1.2025.
- Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkka, H. 2022. *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen oppinnytetyöhön*. Helsinki: Art House.
- Mäkelä, J. 2019. Luottamus koulussa ja opiskeluhoillossa. Teoksessa Hietanen-Peltola, M., Rautava, M., Laitinen, K. & Autio, E. (toim.) *Kohtaaminen keskiössä - Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhoilon palveluissa*. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos THL. Helsinki: Punamusta Oy, 26-28. Saatavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 1.3.2025.
- Kekoni, T., Mönkkönen, K. & Pehkonen, A. toim. 2019. *Moniammatillinen yhteistyö – Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. Tallinna: Gaudeamus. Viitattu: 1.2.2025.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287*. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>. Viitattu: 11.11.2024.
- OPH, Opetushallitus. 2025. *Opiskeluhoilto*. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoilto>. Viitattu 5.1.2025.
- Perusopetuslaki. 21.8.1998/628*. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1998/628>. Viitattu: 5.1.2025.
- Pohde – Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. *Alueen kunnat*. Saatavissa: <https://pohde.fi/tietoa-meista/pohjois-pohjanmaan-hyvinvointialue/alueen-kunnat/>. Viitattu: 23.7.2024.
- Pohde – Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. *Tietoa meistä*. Saatavissa: <https://pohde.fi/tietoa-meista/>. Viitattu: 23.7.2024.
- Pohde – Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. 2023. *Yhteisövaikuttavuus on viitekehys, tapa ratkaista yhdessä moniulotteisia ongelmia*. Saatavilla: <https://pohde.fi/ajankohtaista/blogit/yhteisovaikuttavuus-on-viitekehys-tapa-ratkaista-yhdessa-moniulotteisia-ongelmia/>. Viitattu 1.2.2025.

Petrelius, P., Carpén, K., Savola, K., Erkkilä-Wahtera, T., Asell, M. & Häyhä, M. 2021. *Systeemisyyden ja suhdeperusteisuus koulujen hyvinvointia tukevassa työssä – kokemuksia yhteisöllisen valmennusmallin pilotoinnista*. Teoksessa P. Petrelius, L. Yliruka & N. Miettunen (toim.) *Systeemisiä kokeiluja – kohti jatkuvaa yhdessä oppimista*. THL, Työpäperi 7/2021, sivu 3.

STM, Sosiaali- ja terveysministeriö. 2025. *Hyvinvointialueet*. Saatavissa: <https://stm.fi/hyvinvointialueet>. Viitattu: 4.1.2025.

STM, Sosiaali- ja terveysministeriö. *Lastensuojelu*. Saatavissa: <https://stm.fi/lastensuojelu>. Viitattu: 4.1.2025.

STM, Sosiaali- ja terveysministeriö. *Lasten ja nuorten terapiatakuu*. Saatavissa: <https://stm.fi/lasten-ja-nuorten-terapiatakuu>. Viitattu: 4.1.2025.

STM, Sosiaali- ja terveysministeriö. *Opiskeluhoitopalvelut*. Saatavissa: <https://stm.fi/opiskeluhoitopalvelut>. Viitattu: 4.1.2025.

Terapiat etulinjaan. 2025. *Terapiat etulinjaan -toimintamalli*. Saatavilla: <https://terapiatetulinjaan.fi/terapiat-etulinjaan-malli/>. Viitattu 20.4.2025.

THL, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2024a. *Lapset, nuoret ja perheet: Opiskeluhoitopalvelut*. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoitopalvelut>. Viitattu: 20.4.2025.

THL, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2024b. *Lapset, nuoret ja perheet: Systeminen toimintamalli lastensuojelussa*. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>. Viitattu: 25.11.2024.

TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu: 20.10.2024.

Työturvallisuuskeskus. *Työturvallisuus: Vastuut ja velvoitteet*. Saatavissa: <https://ttk.fi/tyoturvaluus/vastuut-ja-velvoitteet/>. Viitattu: 1.12.2024.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>. Viitattu: 4.2.2025.

Vilkka, H. 2021. *Näin onnistut opinnäytetyössä, ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. Keuruu: PS-kustannus.

Wallin, A. 2017. *Sosiaalityö koulussa, avaimia hyvinvointiin*. Helsinki: Tietosanoma.

Kyselylomake perehdytyskansiota varten

Pohde, Rannikko B (Kalajoki, Merijärvi, Pyhäjoki), kuraattoritoiminta

Hei Pohteen Rannikko B -alueen kuraattorit!

Teen sosionomiopintojen opinnäytetyönä perehdytyskansion Rannikko B -alueen (Kalajoki, Merijärvi, Pyhäjoki) kuraattoreille. Sen koostamista varten, haluaisinkin kuulla teiltä arvon kollegat mielteitä perehdytyskansion suhteen.

Tässä teille muutamia kysymyksiä liittyen perehdytyskansioon. Tarkoituksena olisi, että pohtisitte alla olevia kysymyksiä ja tarpeen mukaan tekisitte muistiinpanoja. Kysymykset toimivat keskustelun pohjana tulevassa keskustelussamme liittyen perehdytyskansioon. Kiitokset teille jo etukäteen ajastanne!

Yt. Maija Helaakoski, ASOS21Y

---

1. Kuinka kauan olet työskennellyt kuraattorina?

---

2. Saitko perehdytystä nykyiseen kuraattorityöhösi?

---

3. Mitkä asiat koet tärkeäksi työhön perehdyttämisessä?

---

4. Mitkä asiat koet tarpeellisiksi ja tärkeiksi asioiksi liitettäväksi kuraattoreille suunnattuun perehdytyskansioon? (Voit luetella asiat ranskalaisin viivoin)

Päivitetty: 28.4.2025

PEREHDYTYSKANSIO

POHJOIS-POHJANMAAN
HYVINVOINTIALUE POHDE

RANNIKKO B

(KALAJOKI, PYHÄJOKI, MERIJÄRVI)

KOULUKURAATTORITOIMINTA

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Lukijalle

Tämä perehdytyskansio on yleiskatsaus Rannikko B alueen kuraattoritoiminnasta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Perehdytyskansion tarkoituksena on luoda katsaus koulukuraattorin työstä: mitä kuraattorit työssään tekevät, minkälaiset lait ja säädökset toimintaa ohjaa, millainen on opiskeluhuollon kokonaisuus, mitä on kuraattorin työ sosiaalialan asiantuntijana niin esiopetuksesta perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen.

Perehdytyskansio toimii konkreettisenä työvälineenä uusien työntekijöiden sekä mahdollisten sosiaalialan opiskelijoiden perehdytyksessä. Perehdytyskansiota päivitetään tarpeen mukaan.

Alkuperäisen kansion on koontanut toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena sosionomiopiskelija ja koulukuraattorina (viransij.) alueella työskentelevä Maija Helaakoski (ASOS21Y, sosionomi Centria AMK).

SISÄLLYSLUETTELO

1. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde Rannikko B

2. Koulut paikkakunnittain, Rannikko B alue

3. Koulukuraattorin työ

- Kuraattorille ohjautuminen
- Opiskeluhoolto: yhteisöllinen ja yksilöllinen
- Kuraattorityötä ohjaavat lait ja säädökset
- Erilaisia yhteistyötahoja koulukuraattorityössä
- Muuta tärkeää
  - Asiakastyön kirjaaminen
    - Erilaisia työmenetelmiä
  - Terapiat etulinjaan -toimintamalli
  - Systeeminen työote
  - Yhteisövaikuttavuusmalli

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

1. POHJOIS-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUE POHDE, RANNIKKO B

- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde on yksi Suomen 21:sta hyvinvointialueesta ja myös yksi laajimmista. Maantieteellisesti alue on laaja ja siihen lukeutuu 30 kuntaa. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen painopiste peruspalveluissa ja varhaisessa ongelmien ehkäisyssä ja tehtävänä on turvata yhdenvertaiset sekä laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut. (Pohde 2025.)
- Pohteen eli Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue muodostuu Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Hailuodon, Iin, **Kalajoen**, Kempeleen, Kuusamon, Kärsämäen, Limingan, Lumijoen, **Merijärven**, Muhoksen, Nivalan, Oulaisten, Oulun, Pudasjärven, **Pyhäjoen**, Pyhäjärven, Pyhännän, Raahen, Reisjärven, Sievin, Siikajoen, Siikalatvan, Taivalkosken, Tyrnävän, Utajärven, Vaalan ja Ylivieskan kunnista (Pohde 2025).

RANNIKKO B (Kalajoki, Pyhäjoki, Merijärvi)

- Hyvinvointialueiden astuessa voimaan tammikuussa 2023 opiskeluhoollon työntekijät, eli koulukuraattorit, -terveydenhoitajat ja -psykologit, siirtyivät kuntien ja kuntayhtymien sivistystoimelta hyvinvointialueiden alaisuuteen.
- Alue, jolle tämä perehdytyskansio kohdentuu, on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue eli **Pohde Rannikko B**. Rannikko B alueeseen opiskeluhoollon osalta kuuluvat **Kalajoki, Pyhäjoki** ja **Merijärvi**. Näiden kuntien välillä alkoi yhteistyö hyvinvointialueiden myötä. Alueella työskentelee yhteensä viisi koulukuraattoria.

2. KOULUT PAIKKAKUNNITTAIN, Rannikko B

Kalajoki

PERUSOPETUS

- Merenojan koulu, 1. - 9.lk
- Vuorenkallion koulu
- Tyngän koulu
- Raution koulu
- Himanka, Raumankarin koulu

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

- Kalajoen lukio
- Koulutuskeskus Jedu
- Kalajoen Kristillinen opisto

Pyhäjoki

PERUSOPETUS

- Saaren koulu, 1. - 9.lk
- Yppärin koulu, esikoulu - 6.lk

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

- Pyhäjoen lukio

Merijärvi

PERUSOPETUS

- Koivupuhdon koulu, esikoulu - 9.lk

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

KOULUKURAATTORIN TYÖ

- Koulukuraattori toteuttaa työssään kouluilla ja oppilaitoksissa **koulun sosiaalityötä**. Koulukuraattorit työskentelevät osana opiskeluhoitoa, jonka perustana toimii oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).
- Koulukuraattori toimii kouluissa ja oppilaitoksissa sosiaalialan asiantuntijana pedagogisessa kontekstissa.
- Koulukuraattori on osa opiskeluhoiton kokonaisuutta esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella. Näillä asteilla myös Rannikko B alueen kuraattorit työskentelevät. Alueella työskentelee viisi koulukuraattoria.
- Opiskeluhoiton palveluista vastaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde yhdessä opetuksen järjestäjän kanssa.

Muista hyödyntää alueen kuraattoreiden kollegiaasta tukea!

3. KOULUKURAATTORIN TYÖ

Rannikon alueella työskentelee yksi **vastaava kuraattori**, joka tarjoaa ammatillista konsultoivaa tukea alueen muille kuraattoreille.

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

- Työnkuva on moninainen ja kuraattorilla saattaa olla useampi koulu tai oppilaitos, jossa työtään tekee. Jokaisessa koulussa vallitsee omanlainen toimintakulttuuri.
- Koulukuraattorin kelpoisuusvaatimukset: pätevydestä on säädetty oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa

Kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 6 §:n mukainen kelpoisuus. ... (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §7).

- Koulukuraattorin työtä sitoo vaitiolovelvollisuus! Tapaamiset ovat myös luottamuksellisia.

Seuraavissa dioissa avataan hieman koulukuraattorin työnkuvaa ja työn kannalta tärkeitä seikkoja tarkemmin ---->

Kuraattorille ohjautuminen

- Oppilas / opiskelija itse voi hakeutua koulukuraattorin palveluihin, mutta myös opettajan, vanhemman tai muun yhteistyötahon taikka kouluntyöntekijän toimesta.
  - *Oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja*
  - (*Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 30.12.2013/1287, §11*).
- Koulukuraattorin tarjoamat palvelut ovat matalan kynnyksen perustason palveluita, joita lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus hyödyntää koulu- ja opiskelumaailmassa.

Yksilöasiakkuus kuraattorilla perustuu vapaaehtoisuuteen ja luottamuksellisuuteen.

OPISKELUHUOLTO

- Opiskeluhuollon tehtävänä on oppilaan ja opiskelijan oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen sekä niiden edellytyksiä lisäävä toiminta oppilaitosyhteisössä (STM 2025).
- Jokaisella esi- ja perusopetuksessa olevalla **oppilaalla sekä** lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa olevalla **opiskelijalla on oikeus** opiskeluhooltoon (STM 2025).

Opiskeluhoollon kokonaisuus

KUVA Opiskeluhoollon kokonaisuus (Opetushallitus 2025).

OPISKELUHUOLTO

YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

- toimintakulttuuria ja toimia, joilla **koko oppilaitosyhteisössä edistetään** oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia, oppimista, sosiaalista vastuullisuutta, terveyttä, vuorovaikutusta sekä osallisuutta ja koko opiskeluympäristön turvallisuutta, esteettömyyttä ja terveellisyttä.
- kaikki opiskeluhuollon toimijat toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhuoltoa.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §4.)

Opiskeluhoitotyön **ensisijainen pääpaino** on ennaltaehkäisevässä eli yhteisöllisessä opiskeluhuollossa.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §4.)

Kuva: pixabay

Yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu koko oppilaitosyhteisölle henkilökunnasta oppilaisiin ja opiskelijoihin sekä huoltajiin. Ensisijainen vastuu oppilaitoksen hyvinvoinnista on **oppilaitoksen henkilökunnalla**, ja sitä toteuttavat kaikki opiskeluhoitotyön toimijat. Kaikkien oppilaitoksessa oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa työskentelevien ja myös opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten sekä työntekijöiden tulee tehtävässään edistää jokaisen oppilaan ja opiskelijan sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, mutta myös oppilaitosten ja kotien välistä yhteistyötä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §4.)

OPISKELUHUOLTO

Yksilöllinen opiskeluhoito

- tarkoitetaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, psykologi ja kuraattoripalveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa sekä lisäksi opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettäviä sosiaali- ja terveyspalveluja erityisoppilaitoksissa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, §5).
- **sisältyy myös monialainen asiantuntijaryhmä**, joka koostuu tarpeen mukaan lapsen, oppilaan tai opiskelijan tueksi. Osa opiskeluhoitotyön erityisoppilaitoksissa kokonaisuutta ovat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut. (Opetushallitus 2024.)

- tulee järjestää ensisijaisesti lähipalveluna koulussa tai oppilaitoksessa ja yksilökohtainen oppilashuoltotyö edellyttää oppilaan suostumusta sekä perustuu vapaaehtoisuuteen.
- oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus kuraattori- tai psykologipalveluihin säädettyssä määräajassa: lapselle, nuorelle, oppilaalle ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun kuraattorin tai psykologin kanssa **viimeistään seitsemäntenä työpäivänä yhteydenotosta**. Psykologi tai kuraattori arvioivat asian kiireellisyyden. (Opetushallitus 2024.) Tämä on myös lakisääteistä palvelua ja lakiin kirjattu (Oppilas ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287).

Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito voi olla tarpeellista oppilaan ja opiskelijan tuen tarpeen selvittämisen kannalta sekä mahdollisten opiskeluhoitollisten tukitoimien järjestämiseksi tapauskohtaisesti ja tilanteen mukaan koottavassa asiantuntijaryhmässä. Oppilas, opiskelija sekä huoltajat ovat vahvasti osa yksilökohtaista opiskeluhoitotyötä. (THL 2024b.)

Kuva: pixabay

Koulukuraattorin tarjoamat yksilökohtaiset opiskeluhoollon palvelut suunnitellaan lapsen, nuoren, oppilaan ja opiskelijan tarpeiden mukaisesti.

Opiskeluhoollon yksilökohtaisilla kuraattoripalveluilla tarkoitetaan esim. koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla pyritään edistämään niin oppimista, hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psykkinisiä valmiuksia. Yhteistyötä tehdään niin oppilaan, opiskelijan kuin hänen perheensä ja mahdollisten muiden läheisten tai tukiverkoston kanssa.

Kuraattori voi tarjota ohjausta ja tukea esimerkiksi erilaisiin perhetilanteisiin, vuorovaikutukseen tai sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä asioissa. (THL 2024b).

Tyypillinen yksilöllisen opiskeluhoollotyön tarjoamat kuraattoripalvelut ovat **yksilökohtaiset oppilas- ja opiskelijatapaamiset sekä monialaiset yksilökohtaiset palaverit**. Tapaamisten sisältö määräytyy oppilaan ja opiskelijan tarpeiden mukaisesti.

Kuva: pixabay

Kuraattorityötä ohjaava lainsäädäntö ja muut ohjeistukset

Sosiaalialan työtä ohjaa vahvasti erilaiset lait ja lainsäädännöt, mutta lainmukaisuus ei aina takaa oikeudenmukaisuutta. Tämän vuoksi arjen valintoja ohjaamaan tarvitaan myös vahvaa sosiaalialan ammattietiikkaa (Talentia). On erittäin tärkeää, että kuraattori tuntee työtään ohjaavan yleisen lainsäädännön: on tiedettävä, mitkä lait ohjaavat työtä, mitä kyseissä laeissa säädetään kuraattorityöhön liittyen ja kuinka ne muutoin kytkeytyvät työhön. Lainsäädäntö toimii työkaluna sekä ohjenuorana useissa tilanteissa kuraattorityössä.

Kuraattori toimii osana opiskeluhoolltoa ja sen perustana toimii **oppilas- ja opiskelijahuoltolaki** (1287/2013).

Muita lakeja/ säädöksiä, jotka kuraattorin työssä hyvä muistaa:

- [Lastensuojelulaki](#)
- [Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista](#)
- [Sosiaalihuoltolaki](#)
- SORA-lainsäädäntö
- [Perusopetuslaki](#)
- [Lukiolaki](#)
- [Lapsen oikeuksien sopimus](#)

Muistettava myös:

- Hyvinvointialueen ohjeet ja verkkosivustot (Intra)
- Koulutuksen järjestäjien ohjaavat asiakirjat, ohjeet sekä verkkosivustot
- Opetussuunnitelmat
- Valtakunnalliset ohjeet ja verkkosivustot (OPH, THL, STM, OKM)

ERILAISIA YHTEISTYÖTAHOJA KURAATTORITYÖSSÄ

- **Monialainen yhteistyö** erilaisten toimijoiden välillä on tärkeä osa kuraattorityötä.
- Tähän diaan on lueteltu mahdollisia toimijoita, joiden kanssa kuraattori toimii yhteistyössä ja tarvittaessa heidän yhteystiedot on tärkeä ottaa selville.

Muuta tärkeää

Asiakastyön kirjaaminen

- Asiakastapaamiset tulee kirjata asianmukaisesti ja tallennettava lain edellyttämällä tavalla.
- Kirjaaminen on tärkeä osa sosiaalihuollon asiakastyötä.
- Rannikko B alueella kirjaamiset tehdään Saga-asiakastietojärjestelmään.
- Kirjaamisesta erikseen tehty tarkempaa ohjeistusta Kuuraattoryöryhmässä (tiedosto saatavissa vastaavalta kuraattorilta).

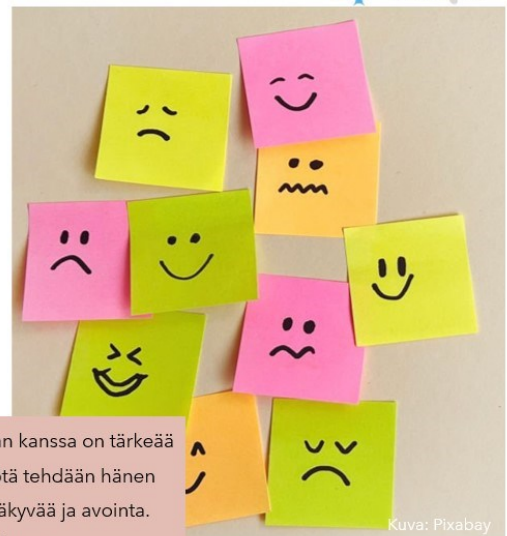
Kuva: Pixabay

Muuta tärkeää

Erilaisia työmenetelmiä

- Dialoginen keskustelu: kuraattorin työn ydintä!
- IPC-menetelmä (vaaditaan koulutus)
- Mielensterveystalo.fi omahoito-ohjelmat (Terapiat etulinjaan -toimintamalli, koulutus)
- Erilaiset työskentelymenetelmät korttityöskentelyn keinoin

Kuraattorityö on kohtaamistyötä. Asiakkaan kanssa on tärkeää luoda luottamuksellinen suhde, koska työtä tehdään hänen elämänsä keskiössä. Työn tulee olla läpinäkyvää ja avointa. Pienikin kohtaaminen voi olla merkityksellinen.

Kuva: Pixabay

Muuta tärkeää

Terapiat etulinjaan -toimintamalli

- koulutuksia toimintamallin pohjalta ollut vuoden 2024 lopussa ja keväällä 2025 (*Ohjattu omahoito-ohjelma*)
- tarjotaan konkreettisia ratkaisuja mielenterveyskriisin helpottamiseen ja systemaattisen tavan kehittää psykososiaalisten hoitojen prosessia. Toimintamallilla tähdätään: jokaisella etulinjassa työskentelevällä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisella on työkaluja asiakkaan mielenterveyden tukemiseksi. Tätä kautta varmistetaan myös, että asiakas saa apua ja tukea nopeasti siitä riippumatta, mistä apua hakee. (Terapiat etulinjaan 2025.)
- kuuluu lasten ja nuorten terapiatakuuseen: takuun piiriin kuuluvat siis perusterveydenhuollossa toteutettavat lyhytpsykoterapiat sekä perustason palveluihin soveltuvat määrämuotoiset lyhytinterventiot. (STM, Lasten ja nuorten terapiatakuu 2025.) Kuraattorit työskentelevät perustason sosiaalihuollon palveluissa.
- perustason palveluiden käyttöön soveltuviissa määrämuotoisissa lyhytinterventioissa hoitosuhteet ovat psykoterapiaa lyhyempiä ja ne ovat tarkoitettu lievempiin mielenterveydellisiin haasteisiin ja oireisiin sekä niiden ehkäisyyn. Interventioita antavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt, jotka on koulutettu kyseisen menetelmän käyttämiseen. (STM, Lasten ja nuorten terapiatakuu.)

Vielä tarkemmin Terapiat etulinjaan -toimintamallista:
<https://terapiatetulinjaan.fi/terapiat-etulinjaan-malli/>

Muuta tärkeää

Systeminen työote

- Lapsen / nuoren elämässä toimivat ammattilaiset sekä lapsi/nuori itse ja vanhemmat "saman pöydän ääreen".
- Yhdessä ammattilaisten ja perheen sekä opiskelijan / oppilaan kanssa tutkimista, kuinka tilanteessa voitaisiin tukea ja auttaa.
- Keskiössä ovat asiakkaan oma toimijuus sekä osallisuus.
- Systeminen ajattelu kiinnittää huomiota kokonaisuuksiin ja ihmisen sekä asioiden välisiin suhteisiin (systemiin). Tämä ohjaa ajattelua pois yksilö- ja palvelukeskeisyydestä.
- Yhteisen työskentelyn tavoite: rakentaa ymmärrystä ja etsiä yhdessä asiakkaan kanssa ratkaisuja.
- Keskiössä ovat asiakkaan yksilölliset tarpeet ja suhdeperustainen työskentely sekä asiakkaan osallisuutta tukevat työskentelytavat.
- Lapsilähtöisyys ja lapsen kanssa työskentely korostuu vuorovaikutuksen ja suhdeperustaisen työskentelyn merkityksen kautta.

Vielä tarkemmin systeemisestä toimintamallista Pohteella tällä nettisivulla:
<https://pohde.fi/ajankohtaista/blogit/systeminen-ajattelu-perustana-onnistuneelle-yhteistyolle/>

Muuta tärkeää

Yhteisövaikuttavuusmalli

- Palveluissa toimiminen elämäntilannelähtöisesti: pyritään tunnistamaan lasten ja nuorten elämäntilanteissa ja arjessa tulevia muutoksia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Yhteisövaikuttavuus toimii viitekehyksenä ja tapana ratkaista tietoisesti yhdessä ammattilaisten ja lapsen/nuoren monimutkaisia ja -ulotteisia haasteita.
- Yhteisövaikuttavuusmallin käytön tarkoitus: luoda yhteistyön ekosysteemi alueellisella tasolla niin, että eri toimijoiden palvelut toimivat mahdollisimman hyvin yhteen. Yhteisen työn lähtökohtana pidetään lapsen tai nuoren ja koko perheen elämäntilannetta.
- Edistetään lapsiperheiden hyvinvointia ongelmien ennaltaehkäisyä, yhteistoimintaa eri toimijoiden välillä ja toiminnan jatkuvuutta.
- Tarvittavat palvelut tuodaan lapsen tai nuoren luokse arkisiin kasvuympäristöihin kotiin, päiväkotiin tai kouluun.
- Toimintamallin avulla pyritään myös vähentämään päällekkäistä työtä.
- Yhteisövaikuttavuusmalli sekä systeeminen työote nivoutuvat yhteen.

Vielä tarkemmin yhteisövaikuttavuusmallista Pohteella tällä nettisivulla: <https://pohde.fi/ajankohtaista/blogit/yhteisovaikuttavuus-on-viitekehys-tapa-ratkaista-yhdessa-moniulotteisia-ongelmia/>

*Miten puhua niin, että
muille herää halu kuulla.
Miten kuunnella niin,
että muille herää halu puhua.*

- William Isaacs -

LÄHTEET

- Kuvat: Power Point kuvapankki ja Pixabay
- Opetushallitus. 2025. *Opiskeluhoolto*. Saatavissa: [Opiskeluhoolto | Opetushallitus](#). Viitattu: 1.4.2025.
- *Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki*. 30.12.2013/1287. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>. Viitattu: 1.4.2025.
- Pohde - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. 2025. Alueen kunnat. Saatavissa: <https://pohde.fi/tietoa-meista/pohjois-pohjanmaan-hyvinvointialue/alueen-kunnat/>. Viitattu: 23.7.2024.
- Pohde - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. 2025. *Tietoa meistä*. Saatavissa: <https://pohde.fi/tietoa-meista/>. Viitattu: 23.7.2024.
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. 2024. *Systeeminen ajattelu perustana onnistuneelle yhteistyölle*. Saatavilla: <https://pohde.fi/ajankohtaista/blogit/systeeminen-ajattelu-perustana-onnistuneelle-yhteistyolle/>. Viitattu: 1.4.2025.
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. 2023. *Yhteisövaikuttavuus on viitekehys - tapa ratkaista yhdessä moniulotteisia ongelmia*. <https://pohde.fi/ajankohtaista/blogit/yhteisovaikuttavuus-on-viitekehys-tapa-ratkaista-yhdessa-moniulotteisia-ongelmia/>. Viitattu: 1.4.2025.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2025. *Opiskeluhoitopalvelut*. Saatavissa: <https://stm.fi/opiskeluhoitopalvelut>. Viitattu 1.2.2025.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2025. *Lasten ja nuorten terapiatakuu*. Saatavissa: *Lasten ja nuorten terapiatakuu - Sosiaali- ja terveysministeriö*. Viitattu: 1.4.2025.
- Talentia. 2025. *Ammattietiikka*. Saatavilla: *Sosiaalialan ammattietiikka | Talentia*. Viitattu: 1.4.2025.
- Terapiat etulinjaan. 2025. *Terapiat etulinjaan -toimintamalli*. Saatavilla: <https://terapiatetulinjaan.fi/terapiat-etulinjaan-malli/>. Viitattu: 20.4.2025.